

A FŐVÁROSI SZABÓ ERVIN KÖNYVTÁR
»BUDAPEST« GYŰJTEMÉNYÉNEK BIBLIOGRÁFIAI MUNKÁLATAI

VI.

1848—1849
A KISNYOMTATVÁNYOK
TÜKRÉBEN

TRAVAUX BIBLIOGRAPHIQUES DE LA COLLECTION
»BUDAPEST« DANS LA BIBLIOTHÈQUE MUNICIPALE »SZABÓ ERVIN«
BUDAPEST

VI.

1848—1849
BROCHURES ET PLACARDS DE LA REVOLUTION
ET DE LA GUERRE D'INDÉPENDANCE HONGROISE

A szabadságharc századik évfordulójára
a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtárban rendezett kiállítás alkalmából.

Szerkesztette és a bevezetést írta Kőhalmi Béla mb. igazgató; az összeválogatás dr Jajczay János könyvtári
főfelügyelő, egy. rk. tanár, a katalogizálás dr Jajczay Jánosné könyvtáros munkája.

B $\frac{016}{46717}$ / 19 / 6

A szabadságharc nyolcvan esztendő s fordulója alkalmából a Fővárosi Könyvtár már kiadott egy bibliográfiát és repertoriumot.*) Ez a — csaknem elfogyott — kiadványunk a szabadságharc fővárosi vonatkozású, a Könyvtár gyűjteményeiben található irodalmát dolgozta fel s a könyvcímeket rövid tartalmi utalásokkal egészítette ki.

Jelen kiadványunk is a Könyvtár anyagából merít. Körülbelül 35.000-re tehető kisnyomtatvány gyűjteményünkéből válogattuk össze az itt közölt 328 kisnyomtatványt. Válogatva azért, hogy az események vonalát, mely az időrendi összeállításban szinte töretlenül kialakul, meg ne szakítsa a mellékes vagy nem jellegzetes történések emléke. A kutatók megnyugtatóra szolgáljon: ami kimaradt, bátran mellőzhető.

Hogy ez a gyűjtés mennyire közelíti meg a teljességet, azt még a Nemzeti Múzeumban most látható hatalmas emlékkiállítás kisnyomtatvány-anyagának megismerése után is bajos megállapítani. De nem lehet nagyon messze a teljességtől, ha például a híres Friedländer-féle német röpiratgyűjteménnyel vetjük egybe, mely az 1848/49-es berlini eseményekről mindössze 1200 darabot tartalmazott.

Eleven valóság tartalmát a kisnyomtatványanyagunk természetesen csak olyan kiadványból kapná meg az olvasó, amilyen a Fortescue-é a francia forradalom röpiratainak a British Museumban található gyűjteményéről, vagy Hans Blum-é, az 1848/49-es német forradalom röpiratairól. Ilyennek kiadására egyelőre nem is gondolhattunk, csak izelítőül mellékelhettük három kisnyomtatvány hasonmását.

1848: a politikai sajtó megszületése évének igazi forrása természetesen a napisajtó, mely a forradalom első évében — 1847-tel szemben (beletudva a nem magyar nyelvű idehaza megjelent lapokat) — 64-ről 130-ra duzzadt, de ezek mellett a röplap- és falragasz-anyag semmiképp nem mellőzhető, mert a kor kifejező nyelvén jobban és többet mondanak el, mint a reprodukáló sajtó, nem is szólva arról, hogy közvéleményformáló ereje, tájékoztató hatása is nagyobb volt a napisajtóénál, mert sok esetben valóban az eseményekkel egyidőben jelentkezett és nagyobb példányszámban készült, mint a napilapok legtöbbje.

Végigszántva az újra éledő sorokon, megkap minket Kossuthék irtózatosszerű feszítést kiváltó lebíráhatatlan optimizmusa mellett nagy valóságérzékük, önbírálatuk, amellyel a hibákra és bűnökre rámutatnak és az, ahogyan a forradalom viharában aprólékos intézkedésekkel teremtmény századokra rendezkednek be. Fájdalom, ez az önbírálat nem maradt hatásos saját osztályunkkal szemben s a gyűjtemény hiánya éppen itt mutatkozik meg: az osztályellentéteket kifejezésre juttató nyomtatványok elégtelenségében. Igaz, hogy ennek begyűjtése túlmegy azon a körön, amelyet fővárosi vonatkozású gyűjtés általában magába zár. Meg nem állhatjuk, hogy le ne írjuk: a nyelv kifejező erejében, a hang merészségében és férfiaságában, a dolgokon való felülemelkedésben mennyire állja az összehasonlítást a magyar röplapanyag az egykorú francia röplapokkal annak

*) Buda és Pest a szabadságharc idején 1848—49. A 80 éves évforduló alkalmából. Bp.: 1928. 51. p. (A Fővárosi Nyilvános Könyvtár Budapesti Gyűjteményének bibliográfiai munkálatai, 1.)

ellenére, hogy nagy politikai torzképrajzolók: Daumier, Grandville mellé nem állíthatunk hozzájuk hasonlót sem. És jólesik megállapítani, hogy nyoma sincs bennük az egykorú német forradalmak kispolgári szellemének, kicsinyességének, mely Lola Montez, a bajor Lajos kedvesének elűzetését a forradalom eredményének könyvelte el; így történt, hogy az új »Pompadour« bukása után [a litográfia köveit még hónapokig százszázra gyártott levonatok koptatták. És nincs nyoma hízelgésnek még akkor sem, amikor a királyt Bécsből való elmenekülése után idehívták. Milyen meghunyászkodó a 48-as porosz liberális minisztérium hangja az An die deutsche Nation című proklamációban, amikor vívmányként hirdeti, hogy IV. Frigyes Vilmos a nemzet élére áll: »Ihr Werdet ihn mit den altehrwürdigen Farben deutscher Nation noch heute zu Pferde in Eurer Mitte erblicken«. Ezt a kaszárnyaszellemet bélyegzi meg Marx szerkesztőtársa, Arnold Ruge, amikor a Rheinische Zeitung betiltása után azt írja, hogy a »német sajtót nem is a király, nem is egy-két reakciós hivatalnok, hanem a nép akaratából, a nép nevében nyomják el«. Ezt a Németországot gúnyolta ki Heine, csodálatát viszont Kossuth, Petőfi és Táncsics Magyarországa számára tartogatta, mert a kor színvonalán ebben a forradalomban és szabadságharcban izzott az »érdekegyesítés« és nemzeti összefogás, a függetlenség és társadalmi igazságosság gondolata. Ezt a nagy örökséget építi a magyar valóságba népi demokráciánk.

A címek felvételénél a betű szerinti hűséget követtük, különösen ha a nyomtatvány szövegezése mai nyelvszokásainktól eltér.

1948 május.

1848

A sorszám a címek előtt a kiadvány helyét jelzi a vitrinben. — A címek végére szedett szám a gyűjteménybeli helyszám.

1848 MÁRCIUS 15

- 1 **Petőfi Sándor.** Nemzeti dal. [Költemény.] [H. ny. év n.] [2] p.
B 811/1/1848
- 2 **Petőfi [Sándor].** Nemzeti dal, — től. Zenére s' énekekre szerző Kálózdí János. Kiadta Vahot Imre. Pest : [ny. n.] 1848. [4] p. B 784/1/1848
- 3 **Mit kíván a magyar nemzet.** [Az 1848 március 15-i 12 pont.] [Pest: Landerer & Heckenast ny. 1848.] B 323/2/1848. 3. 15
- 4 **Petőfi Sándor.** Nationallied. [Nemzeti dal.] [Pest : o. Dr. 1848]. [2] p.
B 831/1/1848
- 5 **Rottenbiller Leopold, Klauzál Gábor, Nyáry Pál stb.** [Hirdetmény az 1848 március 15-én közzétett nemzeti követelmények 12 pontjáról.] Pest : [ny. n.] 1848. 3. 15. B 323/2/1848. 3. 15
- 6 **Janisch, Jos[ef].** Segen der errungenen Pressfreiheit. [Költemény.] Ofen : Bagó 1848. [4] p. B 831/1/1848
- 7 **Táncsics Mihály.** A' kiszabadított polgárnak börtönben írt éneke Augusztus 1-jén 1847. Kiszabadítása emlékeül közli —. Buda-Pesten : Beimel ny. [1848]. 6 p. B 811/1/1848. 3. 15

- 8 **Levitschnigg**, [Heinrich]. Prolog. [Költemény.] Ofen: Bagó 1848.
[3] p. **B 831/1/1848. 3**
- 9 **Rottenbiller** Lipót [stb.] Hazafiak! [A megalakult bizottmány bejelentése s a polgárőrségnek 1500 tagra való szaporítására szóló felhívás.] Pest: Landerer & Heckenast 1848. 3. 15. [Magy.-német.]
B 323/3/1848. 3. 15
- 10 **Rottenbiller** Lipót. 2650 sz. Kötelező aláírás a Szabadság-téren Pesten a nemzet által emelendő emlék »Martius 15. 1848.« költségeiről. Pénztárnok Frölich Frigyes. »Szabadság, egyenlőség, testvériség Marcus 15. 1848.« [pecséttel.] [Úrlap.] **B 718/3/1848**

MÁRCIUS 16—31.

- 11 **Kivilágítás**, A— ... kezdődik. [Magy. & német.] Pest: [ny. n.] 1848. 3. 16. **B 939/1/1848. 3. 16**
- 12 **Ideiglenes szabályok**. [Sajtórendelet. 1848.] [Litográfia.]
B 342/2/[1848]
- 13 **Zichy Ferenc gr., Nyéky Mihály & Némethy Endre**. Nemes Városi Tanács. [A cenzura megszűnévén, a helytartótanács sajtószabályokat ad.] Budán, 1848. 3. 16. [Magy. & német.] **B 342/2/1848. 3. 16**
- 14 **Török János**. Reform! Ütött az óra! [Felhívás a reformok megvalósítására.] Pest: [ny. n.] 1848. (Magyar Gazda 21.)
B 939/1/1848. 3. 16
- 15 **Kossuth Lajos**. Magyarország polgárai! [A Bécsből visszatért Kossuth pozsonyi kiáltványa & István nádor levele a miniszterelnökhöz.] Pozsony: [ny. n.] 1848. »Melléklet a „Nemzeti Újság“-hoz.
H 342/2/1848. 3. 17
- 16 **Klauzál Gábor**. Hazafiak [A választott bizottmány nyilvános működését megszünteti és »magányban« tartja. [Magy. & német.] Pest: [Landerer & Heckenast.] 1848. 3. 17. **B 323/2/1848. 3. 17**

- 17 **Klauzál [Gábor].** Reglement die Bürgermiliz betreffend. [A polgár-
őrség különböző osztályaiba való belépésre vonatkozó utasítás.]
Pest : [Landerer & Heckenast] 1848. 3. 17. B 323/2/1848. 3. 17
- 18 **Rend fentartására választott állandó választmány.** A— Hazafiak!
[Klauzál Gábor h. elnök és Irinyi József jegyző a márc. 15-i vív-
mányokat ismertetik és felhívják a polgárságot a rend további meg-
tartására.] [Magy. & német.] Pest : Landerer & Heckenast] 1848.
3. 17. B 939/3/1848. 3. 17
- 19 **Rottenbiller Leopold.** Minden házbirtokos, ... [Rendre s csendre
intő felszólítás.] [Magyar & német.] Pesten : [ny. n.] 1848. 3. 17.
B 351/2/1848. 3. 17
- 20 **Schreiber Franz & Anton Micsinyei.** Patrioten [Hirdetmény
a sajtószabadságról és felhívás a nemzetőrséghez való csatlakozásra.]
Ofen : [o. Dr.] 1848. 3. 17. B 355/1/1848. 3. 17
- 21 **Degré Alajos—Klauzál Gábor.** Tudomásul a' kézműveslegényeknek!
[A nemzeti őrseregbe való felvételtől.] Pest : Landerer & Heckenast
1848. 3. 18. [Magy. & német.] B 323/1/1848. 3. 18
- 22 **Közcsend és rendre ügyelő bizottmány.** A —. ülése idejét Klauzál
Gábor h. elnök és Irányi Dániel h. jegyző közzéteszik. [Magy. &
német.] [Pest :] [ny. n.] 1848. 3. 18. B 351/1/1848. 3. 18
- 23 **Győrmegyei és városi vegyes állandó bizottmány.** A — Felhívás a béke
és szabadság érdekében [&] Törvénycikkely a papi tized megszünt-
tetéséről, a közös teher viseléséről az úrbér és azt pótló szerződések
alapján eddig gyakorlatban volt szolgálatok dézma és pénzbeli
fizetések megszüntetéséről. Győr : [ny. n.] 1848. 2 p.
H 323/2/1848. 3. 19
- 24 **Sujánszky Antal.** Hála-imák, a béke útján kivívott átalakulás végett
az állandó választmány által elrendelt egyházi ünnepélyre. Pest :
Müller 1848. 3. 19. B 245/1/1848. 3. 19
- 25 **Balla Endre [pestvárosi] főjegyző** [közhírré teszi a köztelhervisélsre,
az úrbéri tartozások és a papi tized megszüntetésére vonatkozó
törvénycikkeket.] Pest : [ny. n.] 1848. B 328/2/1848. 3. 20

- 26 **Bürger-ABC.** Allgemeines politisches —. Pesth : [o. Dr.] 1848. 7 p.
B 323/1/1848. 3
- 27 **März, E. Hórt!** Ein Jeder soll es lesen! Lasst die Juden keine Bürger
Werden! [Pest.]: Beimel [1848]. B 303/2/[1848]. 3
- 28 **Nemzeti dal.** [Költemény. Irta:] Felső [H. & ny. n.] [1848.]
B 811/1/1848
- 29 **Összes gyűjteménye a Fővárosban Mart. 14-diktől 18-dikáig 1848**
kiadott hirdetéseknek. [H. ny. n. 1848.] 7 p. B 323/1/1848
- 30 **Schoepf, [Ágost].** Magyarország orvosaihoz s sebészeihez a reform
ügyében [&] Heckenast Gusztáv könyvkereskedése [rövid közlése
az »Orvosi reform lapok« megjelenéséről.] Buda : Egyet. ny. 1848.
B 610/2/1848/ 3. 20
- 31 **Ein- Wort des Bürgers, an die Bürger.** [Költemény.] Pesth : Beimel
1848. [4] p. B 303/1/1848. 3
- 32 **Kunewalder, Jónás.** Moses vallású magyarokhoz! [A hazai zsidóság-
hoz szóló felhívás, mely a rend megtartására és az intézők iránt
bizalomra int.] [Magyar & német.] Pest : Beimel ny. 1848. 3. 22.
B 323/2/1848. 3. 22
- 33 **Rottenbiller, Leopold.** A mesterlegényeket és munkás osztályt ille-
tőleg. [Felhívás a béke és a rend fentartására.] [Magy. & német.]
Pesten : Landerer & Heckenast 1848. 3. 24. B 384/2/1848. 3. 24
- 34 **Irányi Dániel & Degré Alajos.** Beszéd, mellyet Szemere Bertalan úr
belügyminiszter tiszteletére 1848. évi márcz. 25-én I. D. mondott. —
Beszéd, mellyet Nyáry Pál és Pulszky Ferenc miniszteri osztály-
főnökök tiszteletére márt. 25-én 1848 mondott D. A. Pest : Landerer &
Heckenast 1848. 3. 25. B 815/2/1848. 3. 25
- 35 **Kacskovics Lajos.** Üdvözlőbeszéd, mellyet Klauzál Gábor ipar- és
kereskedelmügyi minister urnak Pest város nevében 1848. évi
mártius 25-én K. L. mondott. Pest : Landerer & Heckenast 1848. [2] p.
B 323/2/1848. 3. 25

- 36 **Magyar Ferencz.** Egyházi szózat, mellyet a magyar haza és nemzet békés átalakulásának alkalmával az egri főegyházban mondott 1848. 3. 25-én. Egerben : Érseki ny. 1848. 15 p. H 252/1/1848. 3. 25
- 37 **Deutsch Simon.** Offener Brief an die Juden. Wien : Klopff & Eurich 1848. 4 p. H 303(436.01)1/1848. 3. 26
- 38 **Rend fenntartására megbízott állandó választmány.** A —.Hazafiak! [A had- és pénzügynek a magyar miniszterium vezetése alatt való megtartása érdekében.] Pest : Landerer & Heckenast 1848. 3. 27. B 939/2/1848. 3. 27
- 39 **Petőfi Sándor.** An die Könige. [Költemény.] Ofen : Bagó [1848]. [2] p. B 831/1/1848. 3. 28
- 40 **Ráth Károly.** Hirdetmény. A pesti nemzeti őrség huszárosztálya [tisztkarának választás általi kiegészítéséről.] Pest : [ny. n.] 1848. B 355/1/1848. 3. 28
- 41 **Rottenbiller Lipót.** Hazafiak! [Az 1848. márc. 15.-iki események emlékének a Szabadság-téren való megörökítésére szóló felhívás. Hátlapján »Kalmár József polgártársnak« címezve.] Pest : Landerer & Heckenast 1848. 3. 28. B 718/2/1848. 3. 28
- 42 **Pesti Hirlap.** Melléklap a Pesti Hirlaphoz. [A királynak a rendekhez intézett válasza a felelős magyar minisztérium alakítása tárgyában.] [Pest :] Landerer & Heckenast 1848. B 939/2/1848. 3. 29
- 43 **J[akab] I[stván]** a budai nemzeti őrsereg harczdala [Költemény.] Buda : Egyetemi ny. 1848 2 p B 811/1/1848. 3. 30
- 44 **Radovanovics Pál,** ügyvéd. Értesítvény és felhívás. Egyesüljünk! [Értesítés az »Egyetértés« c. szerb nyelvű hazafias hetilap megindításáról.] [Magy., német & szerb.] [Pest : Egyet. ny. 1848.] 4 p. B 077/1/1848. 3. 30
- 45 **Ferdinand V.** magy. kir. Kedves Öcsém, fenséges Főherczeg Nádor úr! [Királyi válasz a márc. 23-án felterjesztett törvénycikkekre.] [Magyar & német.] Bécs : [ny. ny.] 1848. H 939/2/1848. 3. 31

- 46 **Horvát nemzet**, A— kívánatai. Melléklet a »Nemzeti Ujság«-hoz. (Pesten mart. 31. 1848.) [Pest]: Trattner—Károlyi ny. 1848.
B 323/1/1848. 3. 31
- 47 **Pestvárosi rendre ügyelő bizottmány.** Hazafiak! [Felhívás a szabadság és közrend védelmére.] [Magy. & német.] Pest: Landerer & Heckenast 1848.
B 939/2/1848. 3. 31
- 48 **Pestvárosi rendre ügyelő bizottmány.** A — Horváthok, szeretett testvéreink! [Az egyetértés ápolására és a közös szabadság megvédésére irányuló felhívás.] Pest: Landerer & Heckenast 1848. 3. 13.
B 323/2/1848. 3. 31
- 49 **Pesti nemzeti huszárórség főparancsnokságától**, A — Napi parancs. Pest: Beimel ny. 1848. 3. 31.
B 355/3/1848. 3. 31
- 50 **Pestvárosi rendre ügyelő bizottmány.** A' — Katonák! [A katonák megnyugtására és megnyerésére szóló felhívás.] Pest: Landerer & Heckenast 1848. 3. 31. [Magy., német, horvát, olasz.]
B 323/2/1848. 3. 31
- 51 **Pestvárosi rendre ügyelő bizottmány.** A' — Horvátok, szeretett testvéreink! [A horvátok megbékélését szolgáló felhívás.] Pest: Trattner Károlyi ny. 1848. 3. 31.
B 323/1/1848. 3. 31
- 52 **Drei Helden der Revolution 1848.** [Szájhősöket, antiszemitékat gúnyoló költemény.] [O. O. Dr. & J.] [2] p. B 831/1/1848. 3
- 53 **Lanstják András.** Anti-magyar. [A tót nemzetiségi kérdés feltárása.] Pest: Trattner—Károlyi ny. [1848.] 16 p. B 323/1/[1848]. 3
- 54 **Pester Publikum.** Das —. Geschlossener Brief an den Kaiser. Vom Verfasser der »7 Sünden.« [Védőirat a márciusi vívmányok mellett.] [O. O.] Dr. Lukács [1848].
B 323/2/1848

- 55 Schritte der Zeit. Der Pabst in Rom von Gütte voll . . . [A 48-i európai forradalmakat dicsőítő vers, mely magasztalja Pestet és Budát, hogy itt békésen ment végbe a változás.] [Pest :] Beimel 1848.
B 831/1/1848. 4
- 56 István nádor [közlése Batthyányhoz miniszterelnöki kinevezéséről.] [H. ny. & é. n.] B 350/1/1848. 4
- 57 Nádosy [István] Felhívás [Az iparosokhoz a hadsereg felszerelésére szolgáló ruházati anyag feldolgozására.] [Magy. & német.] [Pest : ny. n. 1848.] B 355/2/1848. 4
- 58 Komorny, Joseph. Ungarns Verlangen der Kaiser soll nach Pest reisen. [Wien :] Grund [1848.] B 323/2/1848. 4
- 59 Pest. Tanács. [A bankjegyeknek országszerte ércpénzzel történő kicserélését teszi közzé.] — nevében Szepessy Ferenc & Kacs-kovits Lajos. [Magy. & német.] Pest : Trattner—Károlyi 1848
B 387/2/1848. 4. 8
- 60 Buchheim, Adolf. Das sind die tapferen Magyaren! [Költemény.] Geschrieben auf d. Dampfer Zrinyi am 9. april 1848. Pressburg : Belay [1848]. [1] p. H 811/1/1848. 4. 9
- 61 Rottenbiller Lipot. Polgártársak! Szabadság, egyenlőség, testvériség jelszavunk! [A vörös szín viselésének megengedésére és az ez ellen vérengző kihágást elkövetett polgártársak viselkedésének elítélése.] [Magy. & német.] Pest : Landerer & Heckenast 1848. 4. 9.
B 323/2/1848. 4. 9
- 62 Budapest. Tanács. [A bankjegyek ezüst pénzzel való beváltása iránti intézkedés.] Aláírás : Szepessy Ferenc polgármester és Kacs-kovits Lajos jegyző. [Magy. & német.] Pest : Trattner—Károlyi 1848.
B 939/2/1848. 4. 10
- 63 Gli Ungharesi ai Guerrieri Italiani. [Felszólítás az olasz harcosokhoz a zsarnokság elleni küzdelemre és a szabadság kivívására.] Pest : [ny. n.] 1848. 4. 11.
B 939/2/1848. 4. 11

- 64 Városi hatóság.** [Hirdetmény a miniszterek és a nádor megérkezése alkalmával történő kivilágításról.] [Magy. & német.] Pest : [ny. n.] 1848. **B 939/2/1848. 4. 13**
- 65 Korher János.** Szózat a' ministerekhez. Pest : Trattner—Károlyi 1848. 4. 14. **B 811/1/1848. 4. 14**
- 66 Richter, Martin.** Anrede eines Christen an die Pesther-Israeliten-Gemeinde am 15. April 1848 ehrfurchtsvoll gewidmet dem . . . Herrn Baron M. A. v. Rothschild . . . Pesth : Beimel 1848. [2] p. **B 835/1/1848. 4. 15**
- 67 Népgyűlés.** Ma vasárnap april 16. 1848. [A polgári törvényes jogok érdekében népgyűlés hirdetése. Aláírás nélkül.] Pest : [Landerer & Heckenast.] 1848. 4. 16. **B 323/2/1848. 4. 16**
- 68 Rottenbiller Lipót.** Polgártársak! [A béke és közcsendre való felügyeletre alakított állandó választmány tagjainak névsora.] [Magy. & német.] Pest : Landerer & Heckenast 1848. **B 939/2/1848. 4. 18**
- 69 Városi bizottmány.** A kézműves segédekhez. — An die Handwerkesellen. [Felhívás az iparos legényekhez a céhek elleni fellépésük miatt : sérelmeik orvoslását ígéri.] [Pesth] : Landerer & Heckenast 1848. **B 384/2/1848. 4**
- 70 Batthyány Lajos gr.** Ministeri rendelet. [A közbiztonság helyreállítására.] [Magy. & német.] Pest : Landerer & Heckenast 1848. 4. 20. **B 354/2/1848. 4. 20**
- 71 Közcsend és rendre ügyelő választmány.** A' — Hirdetmény. [A rendőrségnek kerületenként való megszervezéséről.] [Magy. & német.] Pest : Landerer & Heckenast 1848. 4. 22. **B 351./2/1848. 4. 22**
- 72 Rottenbiller, Leopold & Töttössy Lajos a' csendre ügyelő választmány** [nevében elrendelik, hogy lakhatási engedély nélkül izraelitákat befogadni nem szabad.] [Magyar & német.] Pest : [ny. n.] 1848. 4. 24. **B 303/1/1848. 4. 24**
- 73 Pest. Választások.** Belvárosi választók névsora 1848. — Namens-Liste der Wähler der inneren Stadt 1848. Pest : Beimel 1848. 4 p. **B 057/2/1848**

- 74 **Pest. Törvényhatósági bizottság.** Szabad kir. Pest város tisztújítására vonatkozó rendszabály. Pesten, 1848. évi április 27-én tartott közgyűléséből. Rottenbiller Leopold s. k. h. polgármester, Kacs-kovics Lajos s. k. főjegyző. Pest : [Trattner & Károlyi ny.] 1848. 4. 27. **B 352/2/1848. 4. 27**
- 75 **[Pest város] ideiglenes képviselő választmánya** [választmányi tagokat ajánló listája]. Bp. : Landerer & Heckenast [1848.] **B 352/1/[1848] 4. 27**
- 76 **Argauer Antal & Aul József.** Polgártársak! [Felhívás a Pesten időző honvédek ellátására.] [Magy. & német.] Pest : [ny. n.] 1849. 4. 28. **B 355/2/1849. 4. 28**
- 77 **Pest. Választások.** Theréz külvárosi választók névsora 1848. — Namens-Liste der Wähler in der Theresien-stadt 1848. Pest : [ny. n.] 1848. 4 p. **B 057/2/1848**

1848 MÁJUS

- 78 **Mező Dániel.** Honfi szózat. (Petőfi' »Királyokhoz« címzett verse ellen.) [Költemény.] Debrecen : Város ny. [1848]. 2 p. **B 811/1/1848. 5. 2**
- 79 **Tudósítás.** Május 20-án [a Várban tartandó kögyűlés programja.] [Magyar & német.] Ofen : Bagó 1848. **B 352/2/1848. 5. 19**
- 80 **Holovich Boldizsár.** Pest város tisztújítása küszöbén egy-két őszinte szó. Pest : Beimel ny. 1848. [4] p. **B 352/1/1848. 5. 10**
- 81 **Beyse, J.** Lobgesang für den kommandierenden General Lederer, wegen seines ritterlichen, heldenmüthigen Benehmens am 10. Mai 1848, Abends. Pesth : Beimel 1848. [4] p. **B 831/1/1848. 5. 10**
- 82 **Pest városa bizottmánya.** Olasz testvérek! [Az olasz szabadságmozgal-makkal rokonszenvező röpirat.] [Magy. & olasz.] [Pest :] Landerer & Heckenast [1848.] **B 323/2/[1848] 5**

- 83 Buda. Minisztertanács.** A Pesti Hirlaphoz, hivatalos melléklet. [A Budán történt zavargásokban résztvett katonai személyek elleni vizsgálat elrendelése.] Buda : [ny. n.] 1848. 5. 11.
B 351/2/1848. 5. 11
- 84 Szemere Bertalan belügyminiszter.** Buda Városa Polgármesterének. [Felhívás a közrend megtartása érdekében.] [Magy. & német.] Bp. : Bagó : 1848. 5. 13.
B 351/2/1848. 5. 13
- 85 Batthyány Lajos gr. & Baldacci.** Hazafiak! [Felhívás az ország lakosaihoz a nemzetőrseregbe való belépésre.] Pest : Landerer & Heckenast 1848.
B 355/1/1848. 5. 16
- 86 Rottenbiller Lipót, Öffner Ferenc, Nádosy István.** Polgártársak! [A minisztérium iránti közbizalom kifejezésére aláírási íveket köröztek a fővárosban. Ezek ünnepélyes átadásának módozatait állapítják meg.] [Magy. & német.] Bp. : Landerer & Heckenast 1848.
B 939/2/1848. 5. 17
- 87 Előfizetési hirdetés** Kossuth' hirlapjára (melyben K. L. egyszersmind politikai programját adja.) Pest : Trattner—Károlyi 1848.
B 071/2/1848. 5. 17
- 88 Batthyányi Lajos gr.** Magyarország miniszterelnöke [táborszállási felhívása] a' szabad székely székekhez és székelyhatárvári ezredekhez. Pest : [ny. n.] 1848. 5. 19.
B 355/1/1848. 5. 19
- 89 Batthyányi Lajos gr.** Deák Ferenc, Szemere Bertalan, [stb.] Hazafiak! [Felhívás Budapest polgáraihoz, hogy »legyenek erősek és álhatatosak a hon és szabadság iránti szeretetben s a törvényes fejedelem iránti hűségben...«] Bp. : [ny. n.] 1848. 5. 19.
B 323/2/1848. 5. 19
- 90 Szemere Bertalan.** Buda város közönségének. (»Öfelsége, királyunk Bécset elhagyván, Innsbruckba költözött«... »Kívánatos lett volna, hogy jött legyen egyenesen körünkbe, kik hívei lenni nem szüntünk meg«. »Királyunk itt leljen hű szíveket, ha máshol nem találna.« [Magyar & német.] Bp. : [ny. n.) 1848. 5. 19. B 939/2/1848. 5. 19
- 91 Metternich!** [Becstelenségét bizonyító sorok.] Budán : Egyetemi ny. [1848.] 7 p.
H 923/1/[1848] 5

- 92 István nádor. Hazámfiak!** [Felhívás a király, nádor és a felelős miniszterium melletti bizalom érdekében.] [Magy. & német.] Bp. : Bagó 1848. 5. 20. **B 939/2/1848. 5. 20**
- 93 Oeffner Ferenc & Ráth Péter.** 1848-ik évi Május hó 20-ik napján tartott Közgyűlés Jegyzőkönyve. [A képviselői választásokra vonatkozó hirdetmény.] Buda : Bagó 1848. **B 324/2/1848. 5. 20**
- 94 Rottenbiller Lipót.** Polgártársak! [Pest város hatóságának közgyűlése nevében máj. 21. vasárnapra a Múzeum-térre népgyűlés hirdetése. A német szövegben sajtóhiba : május helyett március áll.] [Magy. & német.] Pest : Landerer & Heckenast 1848. 5. 20. **B 323/2/1848. 5. 20**
- 95 Ujvári Mihály.** Hadi szózat Magyarország népeihez. Budán, Május 20-kán 1848. 4 p. **B 811/3/1848. 5. 20**
- 96 Casagrande Kovács Mária.** Hazafiak! [Felhívás Isten és hazaszere-tetre a magyar nemzethez. [Pest :] Beimel [1848]. **B 323/1/[1848] 5**
- 97 Döbrentei Gábor.** V-d Ferdinandhoz. Budán, máj. 21-d. 1848. [Köl-temény.] Buda : [ny. n.] 1848. 2 p. **B 811/1/1848. 5. 21**
- 98 Kossuth Lajos.** Árjegyzék melly szerint a közállománynak egy évre költsön átadandó arany és ezüst készletek száztól ötten kamatozó magyar kincstári utalványokért, a közállomány által átvétetnek. Buda : [ny. n.] 1848. 5. 21. **B 387/2/1848. 5. 21**
- 99 Pest város hatósága.** Hazafiak! [Felhívás az iparossegédekhez hon-védelmi kötelességük teljesítésére, mely a honvédelmi szolgálatban eltöltött három év után remeklés és díjfizetés nélkül való mesterré tételt helyez kilátásba.] [Magy. & német.] Pest : Landerer & Hecke-nast 1848. **B 351/2/1848. 5. 22**
- 100 Pest. Törvényhatósági bizottság.** Pest város tisztújítására vonatko-zólag az 1848. évi május 22-én tartott közgyűlésen megállapított rendszabály. [Aláírva]: Rottenbiller Leopold h. polgármester, Schiefner Gyula jegyző. Pest : Trattner & Károlyi ny. 1848. 5. 22. **B 352/2/1848. 5. 22**

- 101 Rottenbiller** [Lipót] Leopold subst. Bürgermeister. Kundmachung. [Az esküdtszék felállításáról szóló törvény értelmében az esküdtszéki tagoknak kijelölése.] Pest : Landerer & Heckenast 1848. **B 347/2/1848. 5. 22**
- 102 Rottenbiller** Lipót & Ludvig Kacs Kovics. Die Behörde an die sämtliche Einwohnerschaft Pesth's. [A városi hatóság a haza érdekében való áldozatkészségre hívja fel a polgárságot és a felajánlandó adományok összegyűjtésére kerületenkint bizottságot küld ki.] Pest : Landerer & Heckenast 1848. 5. 22. **B 939/2/1848. 5. 22**
- 103 Kossuth** Lajos. Felszólítás a nemzethez kamatos kincstárutalványok kibocsátása ügyében. Buda : [ny. n.] 1848. **B 387/2/1848. 5. 23**
- 104 Pencz**, F. Proclama ai Guerrieri Italiani! [a Pesten levő olaszok buzdítása a magyar szabadságharc mellett.] Bp. : Beimel 1848. 5. 23. **B 355/2/1848. 5. 23**
- 105 Kossuth** Lajos. Kivonat a »Hitelintézet« alapszabályaiból a vidéki ügynökségek iránt. [H. ny. n.] 1848. 5. 27. **B 387/2/1848. 5. 27**

1848 JÚNIUS

- 106 Klauzál** Gábor. Céhszabályokat módosító rendelet. Bp. : [Egyet. ny.] 1848. 6. 9. **B 384/2/1848. 6. 9**
- 107 Klauzál** Gábor. [A földművelés, ipar és kereskedési miniszter rendelete a céhekbeli visszaélések megakadályozására.] 1848. 4 p. [Kézirat.] **B 384/3/1848. 6. 9**
- 108 Szemere** Bertalan belügyminiszter. Az iparosokhoz. [Felhívás a belső rend megtartása érdekében.] Bp. : 1848. 6. 10. **B 331/2/1848/6. 10**
- 109 Buda sz. kir. Főváros.** W a l l h e i m János hatósági elnök [felszólítása a kötelező nemzetőri jelentkezésre.] [Magy. & német.] Buda : Univ. Buchdr. 1848. 6. 11. **B 323/2/1848. 6. 11**

A' kiszabadított

polgárnak

börtönben irt éneke

Augusztus 1-jén 1847.

Kiszabadítása emlékeül

közli

Táncsics Mihál

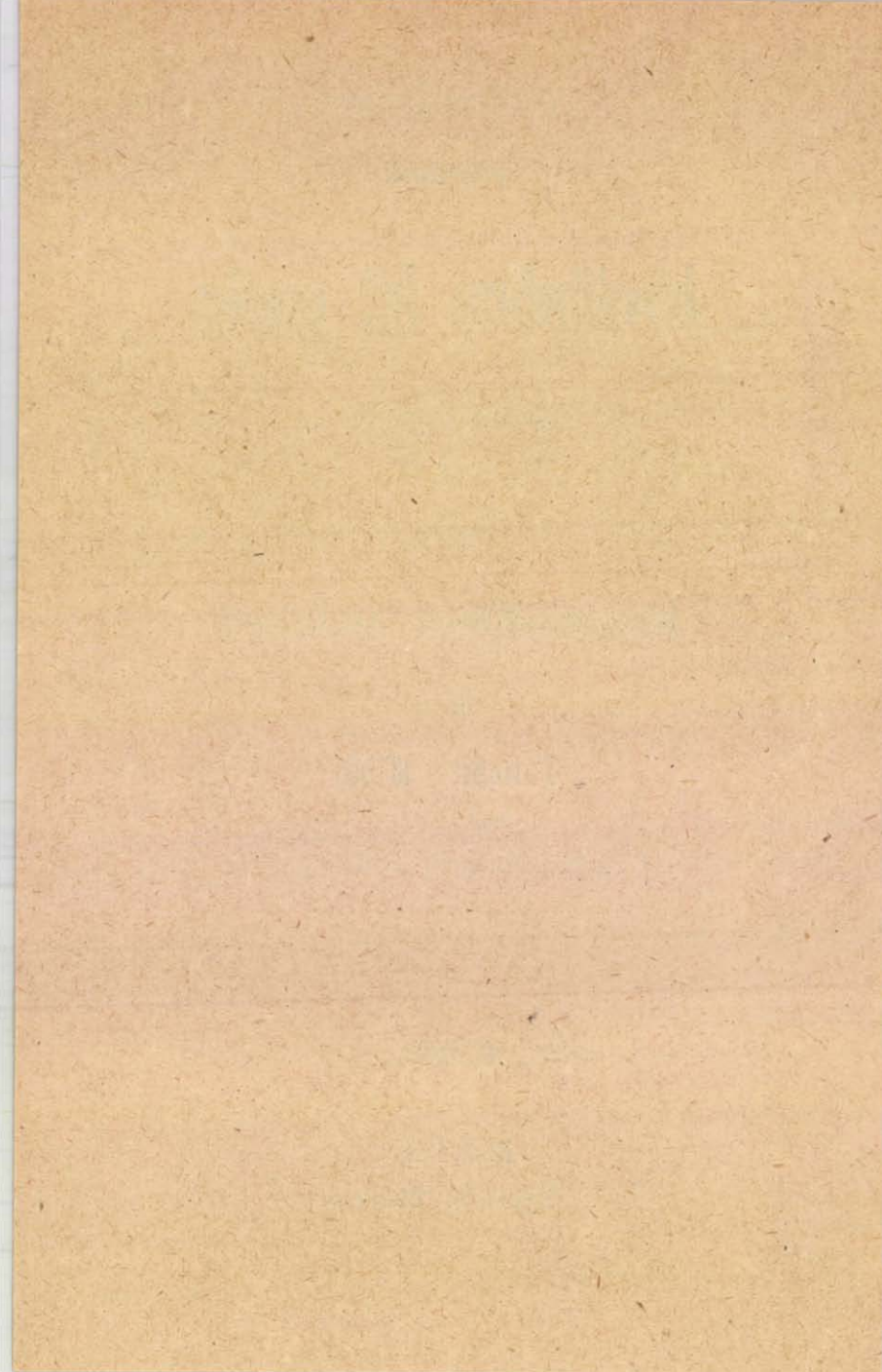
1848. mart. 15.

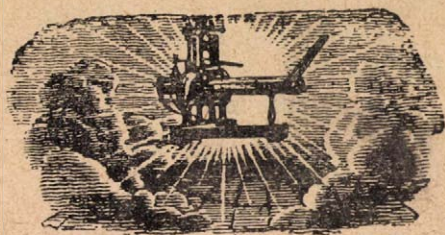
A' sajtószabadság diadalmán.

Buda-Pesten

Nyomatott Beimelnél.

Éljen a' jó! szebb jövőnek
Állunk küszöbén :
Nem döntheté meg ügyünket
Ezer cselszövény.

Annyi szent 's hő fohász után
Szép hazánk' ege
Derül végre 's oszladozik
Sötét fellege.

Nem hiszszük már, hogy a' vén sors
Le tud küzdeni :
Ifju erőnk ellen ő fog
Csatát veszteni.

Eddig távolban kerestünk
Módot és utat :
Mit, hogy' tenni ? 's a' józanész
Közelben mutat :

„Testvérek vagyunk,“ e' szóban
Az egész titok :
Dicső hogy itt összevágna
Gondolatitok !

Szent legyen hát e' „testvérség“
 Nyujtsatok kezet :
 Ez igaz út és bennünket
 Célunkhoz vezet.

Félre czimzetes hiuság ,
 Ne légy akadály :
 Való jó helyett te még csak
 Füstöt 's gözt adál.

Minek nekünk rangkülönbség,
 Hisz' mind dolgozunk :
 Ki szánt, ki gyárt, ki pedig ír,
 És – gondolkozunk.

Egyetlen cél: „Boldogulni.“
 Mit mind akarunk :
 Ez meglesz már, nem bevérven
 Eszünk és karunk ;

Mert tudjuk, hogy csak ész 's munka
 Boldogit hazát :
 (Nem kiváltság) 's ha tiszteljük
 Egymás' igazát.

Változtatva jó majd édes,
 Aztán keserű :
 Mi ránk nézve következik :
 Borúra derű.

Föl is annyit, mint lefelé
 Fordul a' kerék :
 Mienk lement, most fölkerül,
 Nemde, ez derék !

Nem táplálunk ettől fogva
 Soha téged, és
 Kebleinkből számkivetünk
 Nyügző csüggedés.

Bátran tettekre buzdítunk
 Példával alant:
 Míg felül dicsőre nagyra
 Lelkesít a' lant.

Örjögött, ki legelőször
 Birta mondani:
 Hogy a' „magyar sirva tánczol.“
 Illyet hallani ! !

Ámde legyen! 's ő ezért nyert
 Bár bohó nevet:
 De való, hogy: ki előbb sírt,
 Azután nevet.

Észbeteg, ki szalmatüzzel
 Csufolja magát:
 Mint izzon? míg más, idegen,
 Jégelem a' gát.

De ott remélj, hol láng még van,
 Hogy leszen parázs,
 E' gátokat leolvasztván
 Nyelv- és észvarázs.

Hazug a' példaszó is, hogy
 Éppen a' magyart
 Átok verte volna 's azért
 Soh' együtt nem tart.

Illy esztelen önámítás
 Kárhozást tenyészt:
 Pulyává tesz, kétségbe ejt,
 'S nemzetet enyészti.

Hogy isten csak mi irántunk
 Volna mostoha;
 Józan észszel ezt elhinni
 Nem lehet soha.

Párt, viszály volt 's lesz, mig létez
 Külön vélemény:
 Másutt is volt, utóbb is lesz
 Illy korcs-szülemény.

Véleményért eszes többé
 Polgárvért nem ont:
 Más hit- 's nyelvűt ölelünk mint
 Testvért és rokont.

De ki hon ellen vét, érje
 Szánó nevetés:
 S mint érdemli, legyen tőlünk
 Bére — megvetés.

E' hazában a' természet
 Jólétet kínál:
 Bolondokúl szomjazzunk-e
 Forrásainál?

Gyáva vár, mig a' sült galamb
 Szájába repül:
 A' ki férli, példát mutat
 Másnak szerepül.

Most e' hon nem ismertes; csak
Tokaji bora:
De a k a r j u k, 's jövend neki
Majd esodált kora.

Pályánknak uj irányában
Ez a' jeladás:
Hogy megfutjuk: „Becsületünk“
Legyen fogadás.

**Kapható Lukács Lászlónál a' piaristák épületében a'
Beimelféle nyomdában**

- 110 Deák [Ferenc] Franz [stb.] Bürger! [Felhívás a rend megtartására Pest-Budán.] —, Gr. Stephan Széchenyi, Ludwig Kossuth., Bartholomäus Szemere, Gabriel Klausal, B. Joseph Eötvös, Lazarus Mészáros [aláírásával.] Ofen-Pest: Königl. ung. Univ. Buchdr. 1848. **B 351/2/1848. 6. 12**
- 111 István nádor & Szemere Bertalan. Pest város közönségének. [A bujtogatók megfélemezésére rögtönítelő bíróság felállítását közlő hirdetmény.] [Magy. & német.] Bp.: Trattner — Károlyi 1848. 6. 12. **B 347/3/1848. 6. 12**
- 112 Szemere Bertalan belügyminiszter. Rendelet, [a külföldi honosok tartózkodási engedélye tárgyában.] [Magy. & német.] Bp.: Landerer & Heckenast 1848. 6. 12. **B 325/2/1848. 6. 12**
- 113 Szemere Bertalan belügyminiszter. Buda város közönségének! [Miniszteri utasítás a városok közigazgatásának új rendszeréről.] Buda: Egyetemi ny. 1848. 4 p. **B 352/2/1848**
- 114 István nádor & Szemere Bertalan. Pest vármegye egyetemének. [Statáriális rendelet.] Bp.: Landerer & Heckenast 1848. **B 351/2/1848. 6. 12**
- 115 István nádor, kir. helytartó. Budapest lakosai! [A nádor felhívása, hogy a király várható érkezésére a polgárság rendben és nyugalommal készüljön.] Bp.: Egyet. ny. 1848. **B 939/2/1848. 6. 13**
- 116 Pencz, F. Lettera ai Guerrerri Italiani del Reggimento Ceccopieri. [Felszólítás az olaszokhoz a magyarok szabadságharcának támogatására.] Pest: [s. impr.] 1848. **B 323/1/1848. 6. 15**
- 117 Földvály Lajos őrnagy parancsára a' Pest megyei 3-ik zászlóally IV-ik Századának alább megnevezett tagjai... A Serviták udvarában a Század rendezése tisztválasztás végett... megjelenni tartoznak [305 név felsorolva]. [Bp.:] Lukács 1848. 6. 17. **B 355/2/1848. 6. 17**
- 118 Rottenbiller [Lipót] Leopold stb. Polgártársak!... [Politikai program, melyet meghirdetett] —, Láng Ignác, Kacskovics Lajos, Koller Ferencz stb. Pest: [ny. n.] 1848. 8 p. **B 352/1/1848. 6. 20**

- 119 **Őrsereg indulása.** Az —. 1848. [Költemények.] [H. n.]: Sztankó
[1848.] 12 p. B 355/1/1848. 6
- 120 **Pesti nemzeti huszár őrhad tagjainak névsora.** [H. & ny. n.] [1848.]
[4 p.] B 355/1/1848. 6
- 121 **Pesti magyar polgári Őrhad. A' — esküje.** [1848.]
B 355/1/1848. 6
- 122 **Táborba indul az Őrsereg.** 1848. [Költemények.] Kiad. Telegdi K.
Lajos. Debrecen: Város ny. 1848. 8 p. B 355/1/1848. 6
- 123 **Czuczor Gergely. Riadó.** [Költemény.] [H. & ny. n.] 1848. 2 p.
B 811/1/1848. 6
- 124 **Hölgyek köszönete a' hazafiakhoz.** [Költemény.] J. N. honpolgárnő.
[H. ny. & é. n.] B 811/2/1848. 6
- 125 **Kaszab Gábor. Imánk.** [Költemény.] [H. ny. & é. n.] 2 p.
B 811/1/1848. 6
- 126 **Korher János. A' magyar felébredése.** [Költemény.] Bp.: Landerer &
Heckenast [1848]. 2 p. B 811/2/[1848]. 6
- 127 **Budai költészettanulók, A — Imadala.** [H. ny. & év. n.] 4 p.
B 811/1/[1848]. 6
- 128 **Tóth Kálmán. A szabad magyar jobbágy dala.** [Költemény.] Pécs:
Lyceum ny. [1848]. 2 p. B 811/1/[1848]. 6
- 129 **Huszár dall. Magyar táborra induló. — Nép dall.** [Három költemény.]
[H. ny. & év. n.] 4 p. B 811/1/[1848]. 6
- 130 **Két honvéd dal, és csárdás. Zongorára.** Pesten: Treichlinger [é. n.] 8 p.
B 781/347/1848. 6

- 131 **Hirdetmény.** Az összeíró választmány ezen házban holnap meg fogván jelenni, [a népszámlálás megejtése végett a lakosok tartózkodjanak d. e. 9—12 óráig, szükség esetén d. u. 3—6 óráig otthon.] Pesten : Trattner—Károlyi 1848. [Magyar & német.] **B 324/1/1848. 6**
- 132 **Pest. Képviselőtestület.** Névsora azon 247 uraknak, kik az 1848 : 23. tcz. rendelete szerint sz. kir. Pest városánál . . . képviselőknak választattak meg. [Magy. & német.] Pest : Landerer & Heckenast 1848. **B 352/2/1848. 6. 29**

1848 JÚLIUS

- 133 **Szemere Bertalan.** Az országgyűlés megnyitásának rende július 5-kén 1848. Bp. : [ny. n.] 1848. **B 328/2/1848. 7. 2**
- 134 [Országgyűlés.] [Törvényes választásukat igazolt 247 képviselő névsora. Pest : Landerer & Heckenast [1848]. 3 p. **B 324/2/[1848]**
- 135 **Országgyűlés.** A' képviselőknak osztályszerinti névjegyzéke. Pest : Landerer & Heckenast [1848.] [4 drb.] **B 324/2/[1848]**
- 136 **Stáhlly [Ignác], Sauer Ignác & Eckstein Frigyes.** Orvosi utasítás. [A kolera járvány megelőzésére s gyógyítására.] Buda, 1848. 7. 10. **B 616/2/1848. 7. 10**
- 137 **Putnoki József.** Kétszázezer magyar katona. (Apa és fia. [párbeszéde]) [Költemény.] Buda-Pest : Bucsánszky 1848. 8 p. **B 819/1/1848. 7**
- 138 **Putnoki József.** A nagy Kossuth Lajos. [Költemény.] Buda-Pest : Bucsánszky 1848. 16 p. **B 819/1/1848. 7**
- 139 **Nyilatkozata az országosan egybegyűlt KK. és RRnek.** [a nemzet a Király és Ausztria közti viszony, valamint a szabadság tárgyában.] Lőcse : Werthmüller 1848. **B 340/2/1848. 7**

- 140 Szózat a' magyar honpolgárokhoz! [Jellasi cs támadására felszólítás a fegyverkezésre.] [H. & ny. n.] [1848.] 4 p. B 355/2/1848. 7
- 141 Földváry Lajos. Polgártársak, vitéz nemzetőrök! [Felhívás a nemzetőrség zászlóaljához való csatlakozásra.] [Magy. & német.] Bp. : Landerer & Heckenast 1848. 7.11. B 355/2/1848. 7. 11
- 142 [Pest város tanácsa tisztikarának listája.] [Bp. : ny. n. 1848.] B 352/2/1848. 7. 13
- 143 Várady Ádám. Pénzügyünk három élet kérdése iránt. [Földbirto-
kosoknak nyújtandó hitel; úrbériségért kárpótlás; a státusz pénz-
szüksége]. Pesten : Trattner—Károlynál 1848. 4 p. B 387/2/1848. 7. 15
- 144 Kovács György a budapesti nemzetőrség főparancsnoka a budapesti nemzetőrséghez. [Az elpártoló nemzetiségek elleni harcra szólítja fel a nemzetőrséget.] [Magy. & német.] Pest : Landerer & Heckenast 1848. 7. 16. B 355/2/1848. 7. 16
- 145 Rottenbiller L[ipót] polgármester Pest Város rendkívüli közgyűlése. A' város beladminisztrációját illetőleg kidolgozott választmányi munkálat tárgyában. [Hirdetmény.] Pest : [ny. n.] 1848. 7. 20. B 350/2/1848. 7. 20
- 146 Hirdetmény. A' magyar pénzügyi ministerium rendelkezéséből... [só szállítás és árverés tárgyában.] [H. & ny. n.] 1848. 7. 22. B 389.164/2/1848. 7. 22
- 147 Freund Leopold. An die Kämpen für die Freiheit. [Költemény.] Ofen : Bagó 1848. [4] p. B 831/1/1848. 7

1848 AUGUSZTUS

- 148 Hatósági Felhívás Buda főváros Lakóihoz. [A fegyverek beszolgáltatása ügyében.] [Aláírták:] Valheim János polgármester & Micsinyei Antal főjegyző. Buda : Bagó ny. 1848. B 351/1/1848. 8. 1

- 149 **Pillitz.** [Sechs Capitel aus der Freiheit.] Ein freies Wort an die wackern deutschen Bürger von Budapest. Pest : Kilian 1848. 8 p.
B 323/1/1848. 8
- 150 **Kossuth Lajos** [2 forintos bankjegy kibocsátása és leírása.] Komárom : Szigler Testv. ny. 1848.
B 387/2/1848. 8. 5
- 151 **Madarász László & Madarász József.** Előfizetési felhívás »Nép-
elem« című hirlapra. [H. & ny. n. 1848.] B 071/2/1848. 8
- 152 **Hoványi Ferenc.** Vallás és szabadság. Sz. István nemzeti ünnepén
Bécsben . . . 1848 kisasszony hava 20-án. Bécs : Sollinger ny. [1848.]
H 252/1/1848. 8. 20
- 153 **Iparegyesület igazgatói választmány.** Jelentés az Iparegyesület köz-
gyűléséhez 1848. [Buda : Egyet. ny. 1848.] 4 p. B 384/2/1848. 8. 25
- 154 **Petőfi Sándor.** Hány hét a világ? [Költemény.] Pest : Lukács ny.
[1848]. [2] p. B 811/1/1848. 8. 28
- 155 **Rottenbiller Lipót** Pest város lakosaihoz [az ujoncozás tárgyában.]
[Magy. & német.] Pest : Trattner—Károlyi 1848. 8. 31.
B 355/3/1848. 8. 31

1848 SZEPTEMBER

- 156 **Staffete von Pesth.** Einmarsch der kaiserlichen Truppen. Wien :
Klopf & Eurich 1848. [Extra-Blatt.] B 323/2/1848. 9
- 157 **Putnoki József. Rósa Sándor.** [Költemény.] Buda-Pest : Bucsánszky
1848. 8 p. B 819/1/1848. 9
- 158 **Várfoki.** Nemzetőri harc-riadal. [Költemény.] [H. n.] : Eisenfels
1848. 2 p. B 811/1/1848. 9. 5
- 159 **Auch dieses soll ein Jeder wissen!!** Was ist die Staatsschuld? Und
wer soll sie bezahlen? Pest : Gedr. bei. Müller [1848.]
B 389/1/1848. 9

- 160 Blutiger Kampf!** Die projectirte Belagerung von Pesth. Unerhörte Gräuelszenen und die Befürchtung: »Ungarn ist verloren.« [A magyar nemzetőrséget rágalmozó osztrák röplap:] »auf jeden Ungarnkopf ist ein Preis gesetzt«. [Wien]: Dr. Klopff & Curich [1848].
B 323/2/[1848] 9
- 161 Szemere Bertalan.** Rendelet. [A kétforintos magyar bankjegyek elfogadásáról.] Bp.: [ny. n.] 1848. 9. 10. B 387/2/1848. 9. 10
- 162 Biztosító levél.** [A nemzetőrök zsoldját, rokkantság vagy halál esetén a rokkantat ill. a családot megillető segély kiutalásának biztosítására.] Walheim János polgármester. Budán, 1848. 9. 11
B 355/2/1848. 9. 11
- 163 Kossuth Lajos & Szemere Bertalan.** Polgárok! [A minisztérium lemondását követő zavaros állapotok között a rendre és a király iránti hűség megtartására hívja fel a polgárokat.] [Magy. & német.] Bp.: Landerer & Heckenast 1848. B 323/2/1848. 9. 11
- 164 István nádor.** [A kormány lemondása után Gr. Batthyányi Lajos, mint a következő minisztérium elnöke a felelős miniszter; az ő támogatására hívja fel István nádor a nemzetet.] Bp.: [ny. n.] 1848. 9. 12. B 939/2/1848. 9. 12
- 165 Wichtige Nachrichten.** Ungarn ist durch Adam Teleky an Jellachich verrathen! [István főherceg átveszi a vezérletet Jellachich ellen.] Pesth: Lukáts 1848. 9. 16. B 323/3/1848. 9. 16
- 166 Walheim János.** Budapest' lakóihoz. [Felhívás sáncépítési munkára való jelentkezésre.] [Magy. & német.] Budán: [ny. n.] 1848. B 623/3/1848. 9. 18
- 167 Várfoki.** Vészharang. [Költemény.] [H. & ny. n.] 1848. 2 p. B 811/1/1848. 9. 22
- 168 Batthyány Lajos gróf.** [Pulszky Ferenc értesítése a miniszterelnökhöz, Jellachich távozása ügyében a királyhozi ntézett fölterjesztésről.] Bp.: [ny. n.] 1848. 9. 25. B 323/2/1848. 9. 25

- 169 Nemzet képviselői, A — a Nemzethez Pzámándy Dénes elnök és Záborszky Alajos jegyző [az 1848. III. tc. 3. §-ra való hivatkozással a képviselőház határozatát közlik, mely szerint Lambergnek főparancsnokká, miniszteri ellenjegyzés nélkül történt kinevezése érvénytelen.] [Bp. : ny. n.] 1848. 9. 27. **B 355/2/1848. 9. 27**
- 170 Lamberg Ferenc gr. Verzeichniss der werthvollen Gegenstände, welche der P. T. Herr Franz Graf von Lamberg k. k. Feldmarschall-Lieutenant, zur Zeit seines Todes bei sich trug. [Német & magyar.] [H. & ny. n. 1848.] **B 671/1/[1848]. 9**
- 171 Kossuth Lajos, Nyáry Pál [stb.] A' képviselőház honvédelmi bizottmánya nevében, Buda-Pest városa lakosságához [intelem a rendfentartására.] [Magyar & német.] Pest : [ny. n.] 1848. 9. 28. **B 351/2/1848. 9. 28**
- 172 Pázmándy Dénes. A képviselőháznak 1848-dik évi september 29-én [Lamberg halálával kapcsolatban.] hozott határozata. [Pest : ny. n.] 1848. **B 328/2/1848. 9. 29**
- 173 Putnoki József. Gróf Lamberg halála. 1-ső újság. [Költemény.] Buda-Pest : Bucsánszky 1848. 8 p. **B 819/1/1848. 9**
- 174 József II. magyar király. Kaiser Joseph auf seiner nächtlichen Wanderung um die Stadt. [Gúnyirat a kamarilla ellen.] [Wien :] Kunstanstalt [1848.] **B 323/1/1848**
- 175 Buda-pesti izraeliták nevében. A —. Buda-Pest polgárai! [A budai és pesti izraeliták felajánlják, hogy ők is részt vesznek a haza védelmében.] Bp. : Kozma 1848. 9. 30. **B 303/2/1848. 9. 30**
- 176 Zichy Ödön gr. [kivégeztetési idejének közhirrre tétele.] [H. & ny. n. 1848.] **H 323/1/1848. 9. 30**
- 177 Putnoki József. Gróf Zichy Ödön halála. 2-dik újság. Buda-Pest : Bucsánszky 1848. 8 p. **B 819/1/1848. 9. 30**

1848 OKTÓBER

- 178 **Hajnik Pál.** Polgártársak! [Jellachich előrenyomulása hírének cáfolata és felszólítás a hadbavonulásra.] Pest: [Ny. n.] [1848.]
B 355/2/1848. 10. 2
- 179 **Nemzet képviselői.** A —. Ármány és árulás feldulni indult... [hirdetmény, melyben elismeréssel adóznak Budapest lakóinak odaadásáért.] [Magy. & német.] Budapest: [ny. n.] 1848.
B 323/2/1848. 10. 4
- 180 **Perény Sigmond, B.** Az országgyűlésnek oct. 10-én határozata a bécsi orsz. gyűléshez küldendő értesítés iránt. [Köszönet Bécs derék népének, hogy az ellenünk rendelt katonaságot útjában feltartóztatta. »Móga tábornokot utasítottuk, hogy Jellachichot Bécs falai alá is kövesse.«] [Magy. & német.] Pesth: [ny. n.] 1848.
B 323/2/1848. 10. 10
- 181 **Várfoki.** Reszkessetek! [Költemény.] [Pest]: Kozma ny. 1848.
B 811/1/1848. 10. 10
- 182 **Pestváros hatósága.** Hirdetmény. [Az 50 évet meghaladott fegyverfogható polgároknak őrszolgálat teljesítésére századokba való besorolásáról és a nemzetőrök fegyverrel való ellátásáról.] [Magyar & német.] Pest: [ny. n.] 1848. 10. 12.
B 355/2/1848. 10. 12
- 183 **Kos[s]uth Lajos.** Utasítás a népfölkelés tárgyában. (»A népfölkelésnek 3 nap alatt rendeztetni, kiállítatni s útnak indítatni kell«).
Pest: [ny. n.] 1848. 26 × 42 cm. B 355/2/1848. 10. 16
- 184 **Allerneueste Nachrichten aus Wien!** Letztes Manifest des Kaisers Windischgrätz zum Gouverneur von Österreich und Ungarn ernannt. [Sign.]: Oroszlán. [H. n.] Lukács 1848. H 323/3/1848. 10. 21
- 185 **Városi hatóság.** A —. Hirdetmény. [A marha-, borjú-, ürü-, juh-, bárány- és sertéshúsnak szabad levágásáról és kiméréséről.] Pest: [ny. n.] 1848. B 381/2/1848. 10. 28
- 186 **Rottenbiller [Lipót].** Pest város hatósága. [okt. 31-ére »a hivatalok betöltésének módja iránt« közgyűlést hirdet.] [Pest: ny. n. 1848.]
B 352/1/1848. 10. 31

1848 NOVEMBER

- 187 **Rottenbiller** [Lipót]. [Hirdetmény a nov. 6-án megtartandó rendkívüli közgyűlésről.] Pest : [ny. n.] 1848. 11. 4. B 350/1/1848. 11. 4
- 188 **Ferdinánd I. osztrák császár V. magyar király** [kiáltványa : a magyar pártütés leverésére herceg Windischgrätz Alfredet teljhatalommal ruhazza fel.] Ollmütz : [ny. n.] 1848. H 323/1/1848. 11. 14
- 189 **Budapest lelkes leányaihoz!** »Több honleány« [felhívása a lajtai magyar sereg fehéreneművel való ellátása érdekében.] Bp. : Eisenfels 1848. 11. 19. B 351/2/1848. 11. 19
- 190 **Jókai Mór.** Hirdetmény [a »Pesti Hirlap« kiadói tudatják, hogy a Pesti Hirlap szerkesztését Nyári Pál »közremunkálása mellett Jókai Mór veszi át; a leendő szerkesztőség nyilatkozatával.] Pest : [Landerer & Heckenast] 1848. B 071/2/1848. 11. 30

1848 DECEMBER

- 191 **Rottenbiller** [Lipót]. [a dec. 3-án tartandó rendkívüli közgyűlés kihirdetése.] Pest : [ny. n.] 1848. 12. 1. B 350/1/1848. 12. 1
- 192 **Ferdinánd I. osztrák császár.** Mi első Ferdinánd . . . ausztriai császár, Magyar és Csehország e'néven ötödik királya . . . stb. Magyar, Horvát, Tótországok, Erdély és a' katonai végvidék lakosaihoz. [Közlés a hatalomnak Ferenc József-re való átruházásáról.] Bécs : [ny. n.] 1848. H 323/3/1848. 12. 2
- 193 **Magyarország. Hadiügyminisztérium.** Az eddigi országos hadi tanács-csal egyesült kir. magy. hadügyminisztérium (rendezési) létesítési terve. Bp. : [ny. n.] 1848. 12 p. [Mészáros Lázár kézírásával korigált példány.] [Hozzáragasztva : A közesend biztosítására kiküldött katonaság eltartási költségeiről szóló belügyminiszteri rendelet.] Bp. : [ny. n.] 1848. 5. 20. [Könyomat.] B 355/2/1848. 12. 2
- 194 **Mi első Ferenc József ausztriai császár, magyar király stb.** [Az uralkodói hatalom átvétele tárgyában.] Ollmütz, 1848. 12. 2. H 321/2/1848

- 195 [Pest, Tanács.] E ház lakóihoz! [Felhívás a sáncmunkára való jelentkezésre.] [Magy. & német.] Pest : [ny. n.] 1848.
B 355/1/1848. 12. 10
- 196 Lángh városkapitány. Hirdetmény a só dolgában. [A közönség megnyugtatóására, hogy a sóellátásban nem történik fennakadás.] [Magy. & német.] Pest : Trattner—Károlyi 1848.
B 381/3/1848. 12. 14
- 197 Pest. Honvédelmi bizottmány. Újabb hivatalos tudósítás... Felső-dunai hadseregünk előbbi állásán változás nem történik... Görgey tábornok főhadai szállása továbbá is Pozsony marad. Pest : [ny. n.] [1848.]
B 355/2/1848. 12. 17
- 198 Ormai Norbert. Magyarország lövészeihez! [A honvédelmi bizottmány nevében toborzó felhívás a honvéd-vadász ezredbe való belépésre.] Pest : [ny. n.] 1848. 12. 21.
B 355/2/1848. 12. 21
- 199 Kossuth Lajos. Nyílt rendelet [a lelkészekhez a szabadságharc halottaiért való könyörgés s a szabadság és hazaszeretet hirdetése ügyében.] Budapesten : [ny. n.] 1848. 12. 22. B 252/3/1848. 12. 22
- 200 Városi hatóság. A —. Álladalmi fegyverek iránti rendelet [a márciusi napokban kiosztott fegyverek visszaszolgáltatása tárgyában.] [Magy. & német.] Pest : Trattner—Károlyi 1848. B 355/2/1848. 12. 30
- 201 Honvédelmi bizottmány elnöke. A —. [Hirdetménye a kormány székhelyének Debrecenbe való áthelyezéséről.] [H. ny. & é. n.] B 323/2/[1848]

1848: KÖZNAPI DOLGOK

- 202 [Buda. Törvényhatósági bizottság.] Hirdetmény. [A bárány, juh, borju és marha vágásokról szóló engedély.] Budán, 1848. évi április hó 18-kán tartott közgyűlésből. Oeffner Ferencz s. k. polgármester. Brandweiner János s. k. h. főjegyző. [Magy. & német.] Buda : Egyet, ny. 1848. 4. 18.
B 352/2/1848. 4. 18
- 203 Dallok Lumpaci vagabundus, vagy : a' három jó madár c. játékból : Budán : Gyurián [1848]. [4] p.
H 811/1/[1848]

- 204 **Danninger**, [Jos[eph]. Aufforderung an sämtliche Collegen der Hotels Gasthäuser und Dampfschiffe in Pesth [szociális helyzetük javításának megbeszélésére]. [O. O.] Trattner—Károlyi 1848.
B 640/2/1848. 4. 12
- 205 **Effecten-Licitation**. [Árverési hirdetmény.] Ofen : Univ. Buchdr. 1848. 4. 10.
B 386/1/1848. 4. 10
- 206 **Hengl Alajos**. Csárdás, zongorára. Szerzé és az 1848. évi Orvos növendéki Táncvigalom és pályja társainak ajánlja. —. [H. & ny. n. 1848.] [4] p.
B 781/77
- 207 **Hochleitner**, Raimund. Die Freimaedchen, oder : Warum werden die Männer den Frauen untreu? [Wien : ny. n. 1848.] 8. p.
H 395/1/1848
- 208 **Izraelita Rendes Főtanoda Pesten**. Érdemlap Weil Jakab harmadik osztálybéli tanítványnak számára. [Magyar & német.] Pest : [ny. n.] 1848.
B 370/2/1848
- 209 **Körmöczy Imre**. Halotti elmélkedés... felsőöri Pyrker K. János László... hamvai fölött... Pesten : Beimel 1848. 17 p.
B 815/1/1848
- 210 **Köszöntő vers**. Méltóságos Vécsei Erzsé báró kisasszonynak névnapi tiszteletül. [Költemény.] Bp. : Egyetemi ny. 1848. [4] p.
B 811/1/1848
- 211 **Ledhuy**, Carl. »Rosette«. Chansonnette. Musik v. M. A. Field. Pesth : Verl. d. »Ungarn« 1848. [4] p.
B 784/24
- 212 **Licitations — Anzeige**. [Árverési hirdetmény.] [O. O. Dr. & J.] B 386/1[1848] 3. 21
- 213 [Meghívó] A pesti törvényhallgatók táncvigalmára. Pest : [ny. n.] 1848. 2. 17.
B 394/1/1848. 2. 17
- 214 **Neuhofér György**. Örömdal, mellyet nagytiszteletű, s tudós Hindy Mihál úrnak, ... költészetoktatónak, midőn ... névnapját ünnepelné... benyújtottak 1848-dik évben a költészettanulók. Pesten : Trattner—Károlyi [1848]. 6 p.
B 811/1/1848

- 215 [Pest. Tanács.] [Kimutatás a fővárosi alkalmazottak fizetésrendezéséről.] [Magyar & német.] [Bp. : ny. n. 1848.] B 352/3/1848
- 216 Putnoki József. A falusiak. 1. Az árpa-kaszás. 2. Arató leány. 3. Szomszéd asszonyok. [Költemény.] Buda-Pest : Bucsánszky 1848. 8. p. B 819/1/1848
- 217 Putnoki József. Szökött huszárok. [Költemény.] Buda-Pest : Bucsánszky 1848. 8 p. B 819/1/1848
- 218 Putnoki József. Urambátyám és öcsém. [Költemény.] Buda-Pesten : Bucsánszky 1848. 8 p. B 817/1/1848
- 219 Schenk, Alois R. Ankündigung. [Schenk budai kereskedő ajánlja szőnyeg, porcellán, főzőedény stb. lerakatát.] Ofen : Universitäts-Buchdr. 1848. 4. 3. B 386/1/1848. 4. 3
- 220 Szózat a Buda-Pesti háztulajdonosokhoz, [házbérelengedés ügyében]. Több Buda-Pesti polgárok, kereskedők, kézművesek és ügyvédek [nevében] Nagy Ferencz h. ügyvéd által. [H. ny. & é. n.] B 333/2/[1848]

1849

1849 JANUÁR

- 221 Pestváros hatósága. [Intelem az ország megszállására érkező császári seregek fogadására és ellátására vonatkozó rendelet betartására.] [Magyar & német.] [Pest] : Trattner— Károlyi [1849. 1.] B 323/2/[1849. 1]
- 222 Heimliche Gericht, Das — in Ofen, oder : politische Katzen-musik für schwarzgelbe Ohren. Neuestes aus Wien : Alle unverheirathete Ungarn und Polen müssen binnen 24 stunden Wien verlassen. Kossuth's Portrait prangt an allen Ecken, das Wiener Volk symphatirt mit dem tapfern Ungarn. Das Militair ist gänzlich entmuthigt. [Pest :] Müller [1849.] B 323/3/[1849]

- 223 Csányi László. Budapest lakosaihoz! Fővárosaink lakosai nyugodtak lehetnek. [A lakosság megnyugtatása a rémhírekkel szemben.] Bp.: [ny. n.] 1849. jan. 2. B 323/2/1849. 1. 2
- 224 Ney Ferenc útlevele. Pesten 1849. 1. 4. B 351/3/1849. 1. 4
- 225 Kempen. Nachricht. [Windischgrätz Pest-budai bevonulása.] Pressburg: [o. Dr.] 1849. 1. 6. B 355/2/1849. 1. 6
- 226 Windisch-Grätz Alfréd, hg. Proclamatio. Egy hív és vitéz sereg élén . . . Magyarország fővárosát megszállottam . . . [felhívás a város lakóihoz a törvényes királyi parancsok iránti engedelmességre.] [Német & magy.] Buda: [ny. n.] 1849. 1. 7. B 355/2/1849. 1. 7
- 227 Windisch-Grätz, Alfred Fürst. Proclamation. [Felhívja a magyar lakosságot, hogy térjen vissza elhagyott otthonába.] [Ofen: O. Dr.] 1849. [1] p. B 355/2/1849. 1. 7
- 228 Wrba Ladislaw gr. Hirdetés. [A hadi állapot kihirdetése.] [Magy. & német.] Pest: [ny. n.] 1849. 1. 7. B 344/3/1849. 1. 7
- 229 Wrba Ladislaw gr. Hirdetés. [Kerületi parancsnokká történt kinevezése alkalmával Windischgrätz proklamációját kiegészítő rendelet.] [Magy. & német.] Pest: Landerer & Heckenast 1849. I. 7. B 355/3/1849. 1. 7
- 230 Havas József [kir. biztossá történt kinevezése alkalmával felhívása a polgársághoz.] [Magy. & német.] Pest: Landerer & Heckenast 1849. 1. 8. B 939/2/1849. 1. 8
- 231 Havas József. A cs. kir. katonai hatóság hozzá járultával [a fegyverek beszolgáltatási ideje »48 órával megtoldatik, oly további engedmény mellett . . . hogy az állásuknál fogva nemzeti öltözethez kardot kötni jogosítvák« a beszolgáltatás alól felmentetnek.] Pest: [ny. n.] 1849. 1. 9. B 939/2/1849. 1. 9
- 232 K. k. Kriegsath. [Jelentés Buda és Pest elfoglalásáról.] Temesvár: Beichel 1849. B 355/1/1849. 1. 11

- 233 Windischgrätz Alfred hg. Proclamatio a' Magyar lázadók vezérei alatt jelenleg még létező császári és királyi katonákhoz!** [Felhívás a császár hűségére való visszatérésre.] [Magy. & német.] Buda : [ny. n.] 1849. 1. 12. **H 355/2/1849. 1. 12**
- 234 Havas József. Hirdetés.** [A Lánchídon való átkelést korlátozó rendelet.] [Magyar & német.] Pest : [ny. n.] 1849. 1. 13. **B 351/2/1849. 1. 13**
- 235 Havas József. Hirdetés.** [Felszólítás a mesteremberekhez, hogy a a katonai ruházat készítésére átvett anyagot szolgáltatassák be.] [Magy. & német.] Bp. : [ny. n.] 1849. 1. 16. **B 939/2/1849. 1. 16**
- 236 Havas József. Hirdetés.** [a gabonaneműek kivitelének betiltásáról.] [Magy. & német.] Pest : [ny. n.] 1849. 1. 18. **B 381/2/1849. 1. 18**
- 237 Bérkocsidíj.** Buda, Pest s Ó-Buda városokban 1849. évre. Bp. : [ny. n.] 1849. 1. 25. **B 385/1/1849. 1. 25**
- 238 Havas József. Noha f. h. 16-án közhírré tett fölszólítás folytán az itt levő kézművesek... által nevezetes mennyiségű katonaruházat neműek szolgáltatottak be ; [de ha valakinél volna még cs. k. hadi pénztárt illető tárgy, 8 napon belül szolgáltatassa be.]** Pest : [ny. n.] 1849. [Magy. & német.] **B 355/2/1849. 1. 30**
- 239 Cs. kir. hadpolitikai középponti biz. A — Hirdetés.** [Csömy Zsigmond molnár halálos ítélete.] Budán : [ny. n.] 1849. **H 344/2/1849. 1. 31**

1849 FEBRUÁR

- 240 Cs. kir. hadpolitikai középponti bizottmány. Hirdetés.** [Gr. Lázár György és br. Wiedersperg Alajos tíz évre terjedő várfogság-büntetéséről.] [Magy. & német.] Buda : [ny. n.] 1849. 2. 5. **B 344/2/1849. 2. 5**
- 241 Windischgrätz Alfred hg. Proclamatio.** [A Kossuth kormánnyal való mindennemű érintkezés szigorú megtiltása.] [Magy. & német pl.] Buda : [ny. n.] 1849. **B 355/2/1849. 2. 11**

- 242 Windischgrätz, Alfred hg. Proclamatio. [Fegyverek, iratok stb. beszolgáltatására.] [Buda ny. n.] 1849. 2. 11. B 355/2/1849. 2. 11
- 243 Szemere B[ertalan] & Kossuth Lajos. A huszár. [A magyar huszár dicsőítése.] Debreczen : [ny. n.] 1849. 2. 17. B 357/2/1849. 2. 17
- 244 Havas József. Hirdetmény. [Zárórarendelet.] [Magy. & német.] Pest : [ny. n.] 1849. B 351/2/1849. 2. 23
- 245 Windischgrätz Alfréd hg. Proclamatio. [A debreczeni kormány által kibocsájtott 30 és 15 kr-os bankjegyek forgalmának betiltása.] [Magy., német & horvát.] Buda : [ny. n.] 1849. 2. 23. B 387/2/1849. 2. 23

1849 MÁRCIUS

- 246 Windischgrätz, Alfred Fürst. Verordnung. [A Kossuth kormány által kibocsájtott bankjegyek forgalmának betiltása.] Ofen : [ny. n.] 1849. 3. 8. B 387/2/1849. 3. 8
- 247 Windischgrätz, Alfred Fürst zu Verordnung. [A császári katonaság éllemezésére vonatkozó rendelet.] Ofen : [ny. n.] 1849. 3. 10. H 355/2/1849. 3. 10
- 248 Cs. kir. hadpolitikai központi bizottmány. A —. Hirdetés. [Novák Tivadar cs. kir. nyugalmazott hadnagy kivégzéséről.] [Magy. & német.] Buda : [ny. n.] 1849. 3. 14. B 344/2/1849. 3. 14
- 249 Biró Sándor. Tábori szónoklat mártius tizenötödikén 1849-be. Brassóban : Gött ny. 1849. 24 p. H 252/1/1849. 3. 15
- 250 Windisch-Grätz, Alfred Fürst zu ... die ungarischen Verhältnisse speciell betreffende Erläuterungen zur allgemeiner Kenntniss aller Bewohner des gesammten Königreichs : ... [Ausztia és a társországok oszthatatlanságára vonatkozó értesítés.] Ofen : [O. Dr.] 1849. 2 p. B 323/2/1849. 3. 20
- 251 Windisch-Grätz, herceg. Hirdetés. [Tudtul adja, hogy senki sem kötelezhető kifizetéseknel magyar pénzjegyek elfogadására.] [Magyar német & horvát nyelven.] Buda : [ny. n.] 1849. 3. 21. B 387/2/1849. 3. 21

- 252 **Havas József.** Hirdetés. [A magyar kormány által kibocsájtott új 10 fr-os bankjegyek forgalmának betiltása.] [Magy. & német.] Pest : [ny. n.] 1849. 4. 2. **B 387/2/1849. 4. 2**
- 253 **Windischgrätz Alfréd, herceg.** Hirdetmény. [Magyarország jövedelmeire szóló utalványok kiadásáról és azoknak pengő pénz gyanánt a teljes névértékben való elfogadásáról.] [Magy. & német.] Buda : [ny. n.] 1849. **B 387/2/1849. 4. 10**
- 254 **Havas József.** Hirdetés. [A kir. biztos felhívása, hogy a polgárság a hadsereg állomásai közelében ne tartózkodjék.] [Magy. & német.] Pest : [ny. n.] 1849. 4. 12. **B 939/2/1849. 4. 12**
- 255 **Perényi Zsigmond [stb.]** A magyar nemzet függetlenségi nyilatkozata. [A magyar nemzet nevében.] —, Almásy Pál & Szacsy Imre. Debreczen : [ny. n.] 1849. 4 p. **H 341/3/1849. 4. 19**
- 256 [Pest város hatósága.] **Polgárok!** [A magyar hadsereg közeledvén, »törvényes magaviseletre« hívja fel a közönség figyelmét.] Pest : [ny. n.] 1849. 4. 24.] **B 323/2/1849. 4. 24**
- 257 **Pesti Hirlap.** [Az osztrák katonaság kivonul Pestről. Kossuth »Szózat«-ával és az egykorú események ismertetésével.] Bp. : Landerer & Heckenast 1849. 4. 24. **B 939/2/1849. 4. 24**
- 258 **Petőfi Sándor.** Európa csendes. 1849-ki april 24-ke ünnepén szavaltatott a nemzeti színházban. [Bp. :] : Lukács ny. 1849. [2] p. **B 811/1/1849. 4. 24**
- 259 **Aulich [Ludwig].** Kundmachung. [Felhívás a tisztviselőkhöz, hogy helyüket foglalják el.] Pesth : [ny. n.] 1849. 4. 26. **B 350/2/1849. 4. 26**
- 260 **Aulich [Ludwig].** Verordnung. [A nemzetőrség visszaállításáról szóló rendelet.] Pesth : [ny. n.] 1849. 4. 26. **B 355/2/1849. 4. 26**
- 261 **Aulich [Lajos]** Verordnung . . . [Felhívás a fegyverek beszolgáltatására] »beim Platzkomando (Kerepeser Strasse, im Gasthause zum König Mathias)«] Pesth : [ny. n.] 1849. **B 355/2/1849. 4. 26**

- 262 Waagner, Gusztáv. Felhívás Pest fővárosa lelkes hazafiui ifjúságához [a tüzérkarba való jelentkezés tárgyában.] [Magy. & német.] Pest : [ny. n. 1849.] B 355/2/1849. 4. 29

1849 MÁJUS

- 263 Lukács Sándor. Rendelet [A hadsereg számára szükséges felszerelési tárgyak kiviteli tilalmáról és bejelentéséről.] Pest : [ny. n.] 1849. B 355/2/1849. 5. 1
- 264 Irányi Dániel. Polgártársak! [Felhívás Pest polgáraihoz, hogy újabb hazafias áldozatkészséggel vegyen részt a szabadságharcban.] [Magy. & német.] Pest : [ny. n.] 1849. B 939/2/1849. 5. 2
- 265 Városi hatóság. A — Polgártársak! [Toborzási felhívás egy zászlóalj felállítására.] [Magyar & német.] Pest : [ny. n.] 1849. 5. 3. B 355/2/1849. 5. 3
- 266 Görgei Artur. Aufforderung an die Festung Ofen, vom Generalen Görgei. [Felszólítás Hentzihez, hogy a »rebellis hordákkal« hagyja el a Várat.] Ofen 1849. 5. 4. B 355/2/1849. 5. 4
- 267 Hentzi [Henrik]. Antwort des k. k. General-Majors und Festungs-Commandanten in Ofen, an den Generalen der ungarischen Armee Görgei. [Amelyben kijelenti, hogy a várat nem adja át.] Ofen : [O. Dr.] 1849. B 355/1/1849. 5. 4
- 268 Lombay, [Imre] Emerich. An die Pesther National-Garde. [Felhívás a nemzetőrséghez kötelességének pontosabb teljesítésére.] Pest : [ny. n.] 1849. B 355/2/1849. 5. 6
- 269 Irányi Dániel. Von der dermal in Pesth fungirenden Behörde. An die Einwohner der Ofner Stadt. [Unterschr. v.] —, Patay & Alexander Ságody. [Hentzi tábornok azon vádjának visszautasítása, mintha Pestről Budát lötték volna.] Pesth : [ny. n.] 1849. B 355/2/1849. 5. 7
- 270 Hentzi [Henrik]. Vom k. k. Festungs-Commando in Ofen. An die Einwohner der Stadt Ofen. [Pest és Buda ágyuzásáról.] Ofen : [o. Dr.] 1849. B 355/2/1849. 5. 7

- 271 **Hentzi** [Henrik]. Kundmachung. [A statárium kihirdetése.] Ofen :
[ny. n.] 1849. 5. 10. **B 347/2/1849. 5. 10**
- 272 **Riadj magyar, öröme fel!** . . . [Az ungvári papnevelde teologusainak
buzdító verse.] Ungvár : [ny. n.] 1849. **H 81/1/1849. 5. 12**
- 273 **Lombay Imre.** Felhívás. [Fehérnemű adakozásra a sebesültek részére.]
[Magy. & német.] Pesten : Trattner—Károlyi 1849. 5. 21.
B 355/3/1849. 5. 21
- 274 **Putnoki József.** Budavára bevétele. Május 21-kén 1849. [Költemény.]
Buda-Pest : Bucsánszky 1849. 8 p. **B 819/1/1849. 5**
- 275 **Buda vára** be van véve. [Ludvig kormánybiztos hirdetése,
Kossuth Lajos kormányzó utóiratával.] [H. & ny. n.] 1849.
B 939/2/1849. 5. 22
- 276 **Festung Ofen, Die** — ist eingenommen. [Ludwig kormánybiztos
hirdetése, Kossuth Lajos kormányzó utóiratával.] Debrecin :
[o. Dr.] 1849. 5. 22. **B 355/2/1849. 5. 22**
- 277 **Jellacsics útlevele.** A vitéz kalandor személyrajza. [Pest :] Eisen-
fels [1849.] **B 323/3/[1849]. 5**
- 278 **Lombay, [Imre]** Emerich Volksfest! [Buda visszafoglalásának
öröme máj. 27-ére a városkapitány népünnepélyt rendel el.] Pest :
[ny. n.] 1849. **B 394/2/1849. 5. 26**
- 279 **Einhorn Ignác.** Kettős ünnep. Egyházi beszéd melyet . . . honunk
függetlensége megünneplésére a pesti izr. reformtárs. templomában
tartott. Pest : Kozma ny. 1849. 16 p. **B 252/1/1849. 5. 27**
- 280 **Horváth, Michael,** Der Herr Cultus-Minister — schickte den Geist-
lichen aller Confessionen einen . . . Aufruf zu und legte diesem eine
Gebetformel bei, welche . . . in allen Kirchen und Tempeln jeden
Feier- u. Donnerstag vor dem Volke verlesen werden soll . . . Ludwig
Kossuth's Gebet, welches er am Grabe der in der Schlacht bei Kápolna
gefallenen ungarischen Helden knieend verrichtete. [O. O.] Bagó
1849. 4 p. **B 243/1/1849. 5. 27**

- 281 Irányi Dániel. Rendelet. [Budavára bevétele alkalmával eltulajdonított köz- és magánjavak visszaszolgáltatásáról.] [Magy. & német.] Pest : [ny. n.] 1849. 5. 27. B 308/2/1849. 5. 27
- 282 Kiss, Alexander. [Jelentés Buda várának visszafoglalásáról, Kossuth Lajos szózatával.] Kronstadt : [ny. n.] 1849. B 355/3/1849. 5. 28
- 283 Petöfi Sándor. A honvéd. [Költemény.] Pest : Lukács ny. 1849. [2] p. B 811/1/1849. 5
- 284 [Jámbor Pál.] Kossuth. Irta Hiador. [Költemény.] Pest : Magyar [1849]. 4 p. B 811/1/1849. 5
- 285 Sáry Mihál. Gyász-beszéd, melyet Budavárának visszavételénél dicsően elvérzett vitézeinkért a Szeged Szent Dömei egyházban tartott istentisztelet alkalmával mondott, Szegeden : Grün ny. 1849. 8 p. B 939/1/1849. 5. 28
- 286 Steinitz, M. Kossuth Lajos, der Befreier Ungarns. Pesth : Dr Lukács 1849. [4] p. B 831/1/1849. 5
- 287 Kivonat az 1849-dik év máj. 28- és 29-ik napjain a Budavári fő hadiszálláson tartott vésztörvényszék jegyzőkönyvéből Molnár Károly közvádlónak Vallheim János elleni honárulási ügyében. Beöthy Károly [aláírásával]. [Kézirat.] B 344/2/1849. 5. 28
- 288 Lukács Sándor. Fölvívás [A szabóiparosokhoz, a hadsereg felszerelésére szolgáló munkára való jelentkezésre]. [Magy. & német.] Pest : [ny. n.] 1849. 5. 29. B 355/2/1849. 5. 29
- 289 Tábori vésztörvényszék. Hirdetmény. [Novák Dániel budai lakosnak a nemzet kárára végzett működése miatt 1849. május 29-én a Vérmezőn történt kivégzéséről.] Buda : [ny. n.] 1849. 5. 29. B 344/1/1849. 5. 29

1849 JÚNIUS

- 290 **Kecskeméthy Aurél.** A' »Való« című katonai lap' programja.
Pest : [ny. n.] 1849. **B 355/2/1849. 6**
- 291 **Pest. Katona szállásolási hivatal.** Átkelési utalvány. [Szálláskiutalás.]
Pest : [ny. n.] 1849. 6. 12. **B 355/1/1849. 6. 12**
- 292 **Ujoncozás alá eső egyének névsora.** [Magy. & német.] Pest : Trattner—Károlyi 1849. **B 355/2/1849. 6. 12**
- 293 **Városi hatóság.** A — Polgártársak! [Hirdetmény az ujoncozásról.]
Az ujoncozás alá eső egyének névsora. [Magy. & német.] Pest :
[ny. n.] 1849. 6. 12. **B 355/3/1849. 6. 12**
- 294 **Lukács Sándor.** Rendelet. [A hadsereg számára készített ruházati
tárgyak munkabérének szabályozása.] [Magy. & német.] Pest :
[ny. n.] 1849. 6. 13. **B 355/2/1849. 6. 13**
- 295 **Városi hatóság.** Polgártársak! [Sorozási felhívás.] [Magy. & német.]
Pest : Trattner—Károlyi 1849. 6. 18. **B 355.3/1849.6. 18**
- 296 **Lombay Imre.** Hirdetmény. [A bérkocsi- és fuvardíj szabályozása.]
Pest : Trattner & Károlyi 1849. 6. 19. **B 385/2/1849. 6. 19**
- 297 **Szabadságunkat veszély fenyegeti!** [Tiltakozás az idegen segítséggel
szemben]. Budapest : [ny. n.] 1849. **B 355/3/1849. 6. 26**
- 298 **Jön a muszka, — fegyverre, hadd veszzen el!** Budapest : [ny. n.]
1849. **B 323/3/1849. 6. 26**
- 299 **Kossuth Lajos.** A nemzet kormánya a' néphez! A' haza veszélyben
van! [Tiltakozás az idegen invázió ellen.] Budapesten : [ny. n.] 1849.
B 323/3/1849. 6. 27
- 300 **Ország kormánya,** Az — [hadijelentése és felhívása a magyar férfiak-
hoz haladéktalan fegyverbe-szállásra.] [Magyar & német.] Pest :
[ny. n.] 1849. 6. 29. **B 355/2/1849. 6. 29**

- 301 Jankó Vincze.** Felhívás. [A drágaság emelkedése okozta nyomor enyhítésére az állam olcsó gabonát oszt ki.] [Magy. & német.] Pest : [ny. n.] 1849. **B 381/2/1849. 7. 5**
- 302 Ferenc József I.** [Az urbérrel kapcsolatos rendelet arról, hogy urbéri kármentesítést felségsértési vagy árulási büntett gyanujával terhelteknek ki ne szolgáltatassanak.] Kelt Schönbrunnban, Julius hó 7-én 1849 dik esztendőben. [H. n.] : Cs. és kir. udv. állod. ny. [1849.] **B 389/2/1849. 7. 7**
- 303 Ofen. Stadtbehörde.** Warnung. Der Hauptgrund der . . . Hindernisse im Geldverkehre liegt darin, dass die Einwohner . . . das . . . Kupfergeld, . . . zurückhalten . . . Ofen : [o. Dr.] 1849. **B 387/2/1849. 7. 7**
- 304 Korponay ezredes.** A népfelkelési főparancsnokságtól. [Hadijelentés az orosz hadsereg megállításáról.] Debreczen : [ny. n.] 1849. 7. 11. **H 355/1/1849. 7. 11**
- 305 Város-hatóság.** Hirdetmény. [Felhívás a mesteremberekhez, az állam által a hadsereg felruházására kiszolgáltatott ruhaanyaggal való elszámolásra.] [Magy. & német.] Pest : [ny. n.] 1849. 7. 4. **B 355/2/1849. 7. 11**
- 306 Zichy Ferenc gr.** [hirdetménye az új kincstári utalványok elfogadása tárgyában.] [Magy. & német.] Pest : [ny. n.] 1849. 7. 18. **B 387/2/1849. 7. 18**
- 307 Haynau** [Julius Jacob br.] An die Bewohner Ofen und Pesth! [A státiális intézkedések kihirdetése.] Pesth : [Ny. n.] 1849. **B 355/2/1849. 7. 19**
- 308 Haynau,** [Julius Jacob]. Kundmachung. [Rendelet a pesti és a budai zsidókhöz a büntetésül beszolgáltatandó tárgyakról.] Pesth : [o. Dr.] 1849. 7. 19. **B 303/2/1849. 7. 19**

- 309 Haynau tábornoszernagy és hadsereg főparancsnoka. Hirdetmény. [A fővárosba bevonult osztrák hadsereg statáriális jellegű hirdetménye a fegyvereknek halálbüntetés terhe mellett való átadása, csoportosulás, nemzeti színű szalag eltiltása, záróra elrendelése stb. végett.] [Magy. & német.] Főhadiszállás Pest : [Államny.] 1849. 7. 20.
B 323/3/1849. 7. 20
- 310 Haynau [Julius Jacob br.] Hirdetmény. [Szentiványi Vince kerületi főbiztossá történt kinevezésének közhírré tétele.] [Magy. & német.] Pest : [ny. n.] 1849. 7. 22.
B 350/2/1849. 7. 22
- 311 Pest. Városi hatóság. Hirdetmény. [Felszólítás a Bel- és Lipótváros háztulajdonosaihoz, hogy a katonaság részére készpénzfizetés ellenében fehérneműket szolgáltatson be.] [Magy. & német.] Pest : [ny. n.] 1849. 7. 24.
B 939/2/1849. 7. 24
- 312 Gerstner, Joseph v. Kundmachung. [Felhívás a városban rejtőző honvédek kiszolgáltatására.] Pest : [ny. n.] 1849.
B 355/2/1849. 7. 24
- 313 Haynau, [Julius, Jacob br.] An die Bewohner von Ofen und Pesth. [Pestről való eltávoztása alkalmából intéő szózat a testvérváros lakóihoz.] Pesth : [ny. n.] 1849.
B 355/2/1849. 7. 24

1849 AUGUSZTUS

- 314 Marchard, Joh. Nep. Volks-Hymne. Zur glorreichen Geburtsfeier Sr. k. k. Majestät den 18. Aug. 1849. [Pest] : Gedr. bei Trattner—Károlyi [1849.] 4. p.
B 831/1/1849. 8. 19
- 315 Cs. kir. haditörvényszék. Hirdetmény. [Schweitzer József kivégzéséről.] [Magy. & német & horvát.] Buda : [ny. n.] 1849. 8. 27.
B 344/2/1849. 8. 27
- 316 Zur Feier der Ankunft . . . von Haynau, am 31. August 1849. [Pest :] Landerer & Heckenast 1849. 8. 31.
B 831/1/1849. 8. 31
- 317 Pest. Tanács. Kundmachung. [A tanács Haynau köszönetét tolmácsolja a megérkezése alkalmával rendezett ünneplésért.] Pesth : [ny. n.] 1849. 8. 31.
B 394/2/1849. 8. 31

1849 OKTÓBER 6. UTÁN

- 318 Feljegyzése és személyes leírása azon egyéneknek kik részint Felsőg-sértés, részint a felfegyverzett lázadásbani részvét miatt elősorol-tatnak.** [H. & ny. n. 1849.] [4] p. **H 343/3/[1849]. 10**
- 319 Heyntzel. Kundmachung.** [A honvéd egyenruha és oldalfegyver viselésének tilalmáról.] Pest : [ny. n.] 1849. **B 355/2/1849. 10. 4**
- 320 Knöhr. Kundmachung.** [Felszólítás a katonai felszereléshez tartozó cikkek beszolgáltatására.] Ofen : [ny. n.] 1849. 10. 10. [Sokszoro-sított kézírás.] **B 341/2/1849. 10. 10**
- 321 Cs. kir. katonai kerületi parancsnokság. Hirdetmény** [az állami tisztviselők és nyugdíjasoknak az 1848—49-es időkben való maga-tartása megvizsgálására az igazoló eljárás megindítására.] [Magy. & német.] Bp. : [ny. n.] **B 344/2/1849. 10. 15**
- 322 Geöcz László. Hirdetmény.** [Felszólítás a feloszlott hivatalok volt tisztviselőinek a »Fegyelmi bizottmány« által való igazolása ügyében. Bp. : [ny. n.] 1849. 10. 18. **B 350/2/1849. 10. 18**
- 323 Sardagna Józs. br. Rendelet** [a volt honvédeknek állandó lak-helyükre való visszatérése tárgyában.] Buda : [ny. n.] 1849. **B 355/2/1849. 10. 18**
- 324 Buda, Középponti kapitányi hivatal. Figyelmeztetés.** E két testvér-városban rövid idő alatt némely szerencsevadászok merülnek fel, [akik jogtalanul jótékony adományokat szednek.] Budán : Bagó 1849. [Magy. & német.] **B 343/2/1849. 10. 26**
- 325 Wohlgemuth, Lajos br. Hirdetmény** [a marhákban kárt okozó vadak elpusztításáért járó jutalomról.] [Magy. & német.] N. Szeben : [ny. n.] 1849. **H 590/1/1849. 12. 4**
- 326 Gömöri Frigyes. A' rokkant vitéz.** [Költemény.] Kecskemét : [ny. n.] 1849. 4 p. **B 811/1/1849**
- 327 Haynau, Julius br. Hirdetmény** [a harcokban munkaképtelenné vált katonák felsegélyezésére létesített alapítványról.] [Magy. német, román.] Pest : [ny. n.] 1849. **B 361/2/1849. 12. 10**
- 328 Ünnepeyles hálaadás az esztendőnek utolsó estvélyén.** Pest : Müller ny. 1849. **B 253/1/1849**

HASONMÁS MELLÉKLETEK

Táncsics Mihály: *A' kiszabadított polgárnak börtönben írt éneke*

Mit kíván a magyar nemzet. Az 1848 március 15-iki 12 pont

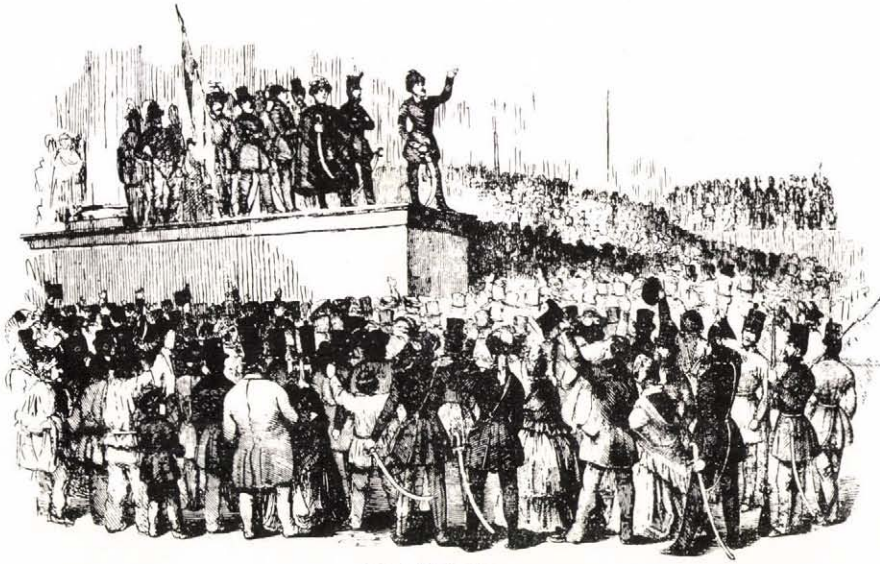
*Buda vára bevan véve. Ludvig kormánybiztos hirdetése Kossuth Lajos
kormányzó utóiratával. 1849*

KÉPEK

Kálózdí János kótájának címlapja: *Nemzeti dal Petőfitől*

A »Táborba indul az Őrsereg 1848« c. versfüzet címlapja

NEMZETI DAL PETŐFITŐL.

Zenére s' énekre szerzé
KÁLÓZDI JÁNOS.

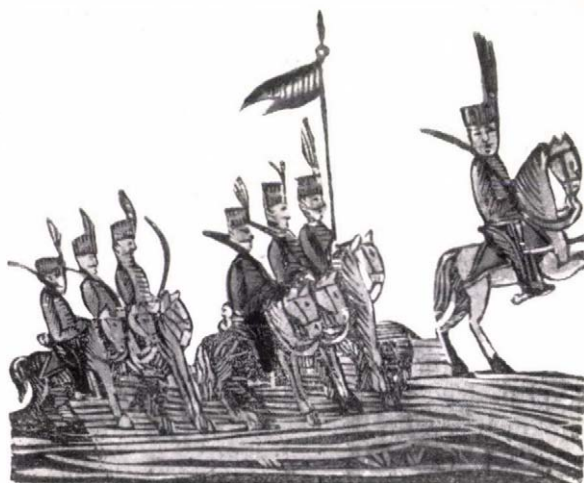
Kiadta
Vahot Imre.

---

*
Pest 1848.

TÁBORBA INDÚL
AZ
ŐRSEREG.

1848.

Kiadta Telegdi K. Lajos.

B U D A

VÁRA BEVAN VÉVE.

Legyen áldott a szabadság istenének szent neve! És legyenek áldottak a nemzet hadseregének rettentetlen hősei! kik éltöket adják vültségül hazánk szabadságáért;

B U D A V Á R M I É N K !

Bevételéről következő hivatalos tudósítás érkezett:

Május 21-kén reggeli 5 órakor három zászlónk a várpalota új épülete mellett lobog. A lajtorjáján honvédeink mint zergék szökdösnek a várba. Az ellenség 24 fontosai felett hosszú pozsnán fehér lobogó hajlong.

Az ostromlüzelés a bécsi kapu felé éjféltkor, tehát az osztrák uralkodás kezdete napján kezdődött: reggeli 1 órakor eredt meg a várkapunál s a tört falrés irányában csatározás, és folyt egész viradtig. Honvédeinkre erősen puskáztak a bástyatornyokról, és házak ablakaiból. Ki nem puskázott, köveket eresztett le. De mind ez ostromló honvédeinket a rohamtól fel nem tartóztathatá.

Az ellenség több százezer lövése aránylag kevés embert ejtett el, mit onnan merek állítani, mivel a várfal alját szorgosan vizsgálom s igen kevés halottat veszek észre, de most kezdődik az utcaharcz, melly még sok hősnünknek kerülhet vérébe.

A svábhegy felé levő bástyákról az ellenség fut, csak balra a fejevári kaputól áll még néhány köz ember, honvédeink a tört falrésen a várba csoportosan felkapaszkodnak.

Ez oldalon mind az ágyú mind a puska tűz egészen megszűnt, csak a Pest felőli oldalon ropog erősen az apró fegyvertűz.

Fél 7-re reggel. Most egy puskaapor raktár röpönt a légbé.

Bent a várban az utca-harcz folyik.

7 órakor reggel. A tüz elés megszűnt, a vár be van véve.

L u d v i g,
kormánybiztos.

Lelkesüljön föl a nemzet minden erőfeszítésre, hogy a harc, melly még hátra van, rövid s a haza megmentésének műve bevégezve legyen. Zuduljanak meg a harangok országszerte, hirdessék a magyar szabadság fegyvereinek győzelmét országszerte. Adassék hála Istennek és dicsőség a magyar hadseregnek, mellyet hős tettei a világ legrettentetlenebb seregévé avattak fel.

Kelt Debreczenben majus 22-én 1849.

KÖSSUTH LAJOS
kormányzó.

B U D A

VÁRA BEVAN VÉVE.

Légyen áldott a szabadság istenének zent neve! És legyenek áldottak a nemzet hadseregnek rettenetetlen hősei! kik vértüket adják világságunk kedvéért szabadság-ért;

B U D A V A R M I É N K!

Bevételéről következő hívtatás tudósítás érkezett:

Május 21-én reggel 5 órákor négy zászlós a várospolc új épülete mellett lobog. A helyszínen honvédek mint zergek szökögének a várhoz. Az ellenzég 24 fontosai felett hozták pozíciójuk felé lobogó zászlójukat.

Az ostromlásra a bécsi katonák felé fordítottak, tehát az ország uralkodás kezdete napján kezdődött: reggel 7 órákor érte meg a várkapuhoz a a tört feltes irányában eljutottak, és folyt egész vésztől. Honvédekre erősen pusztították a bástyatoronyokról, és házak sírköveiből. Ki nem gúszkolt, hőveket eresztett le. De mind az ostromló honvédekkel a rohamtól fel nem tartóztatható.

Az ellenség több százszor lövésre aránylag kevés embert ejtett el, mit annan merék el-
lenni, melyek a várba kijutni szorgalmas vizsgálom s igen kevés halottat veszek észre, de most kezdődik az utolsó harc, mely meg sok hőstöknek kezülhet várba.

A szabadság felé levele beszélt az ellenzég felé, csak hátra a fegyverek keletétől áll meg néhány köz ember, honvédek a tört feltesen a várba csoportosan felkiszakodnak.

Le ottlón mind az egy mind a várba már egészen meggyűnt, csak a Föld-földi oldalon ragog erősen az ország fegyveres.

De 7-én reggel már egy parkaput zártak ráment a legor.

Bent a várban az utolsó harc folyik.

7 órákor reggel a tűz elős megállt, a vár be van véve.

Ludvig,
kormánybiztos.

Leikésüljön fel a nemzet minden erőszakszere, hogy a harc, mely még hátra van, rövid a a háza megmentésének intve bevégezve legyen. Zászlójuk meg a harcok országgyűlésre, bírássék a magyar szabadság fegyveresek győzelmét országgyűlésre. Adassék hála látsónak és díszesség a magyar hadseregnek, melyet hős tettei a világ legretenthetőbb seregévé avattak fel.

Kelt Debreczenben május 22-én 1849.

KOSSUTH LAJOS
kormányzó.

bif